

ILUZIOGRAFII

Roman de Domnica Pop

DOMNICA POP

ILUZIOGRAFII

Roman

*Această carte se publică în cadrul
Proiectului eLiteratura, în format electronic
și tipărit.*

Coperta: Leo Orman

Ilustrația copertei – sursa: <https://pixabay.com/en/man-people-girl-woman-women-girls-2196323/>

© 2017 eLiteratura

Toate drepturile rezervate.

ISBN 978-606-700-994-1

Ediția digitală a acestui volum se poate accesa la linkul:

<http://ibooksquare.ro/Books/ISBN?p=978-606-700-995-8>

*Pentru mai multe informații privind această carte, adresați-vă editurii
eLiteratura: info@eLiteratura.com.ro sau info@ePublishers.info.*

www.eLiteratura.com.ro

www.eLiteratura.us

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

POP, DOMNICA

Iluziografii : roman / Domnica Pop. – București : eLiteratura, 2017

ISBN 978-606-700-994-1

821.135.1

ÎNAINTE CUVÂNTARE

Cu interesantele sale *Iluziografii* (2017), Domnica Pop, cunoscuta autoare de haikuuri și de poeme meditative asupra unor eterne întrebări ale ființei, rămâne pe aceleași coordonate spirituale ale căutării de sine inclusiv ca formalizare în gen și specie.

Cu evidentă deschidere încă de la volumul de debut (*Clepsidra cu stele*, 2009) spre eternele teme ale reflectării, dar și spre rostirea intens sintetizată, fie chiar în formule consacrate, cum este de pildă ispititorul haiku, al Extremului Orient. După ce exersează și performează în această specie (*Rodica cu rubine*, 2010; *Clipe de tăcere*, 2011), Domnica Pop simte că poate depăși îndelung bătătoritele rigori nipone ale speciei și, cu volumul de distihuri *Albastru* (2011), comprimă catrenul în distihuri, reprezentările și metafora urmând nestânjenite această libertate. Cu următoarele volume însă (*Frica*, 2012; *Podul de hârtie*, 2013; *Mecanica frigului*, 2014),

poezia Domnicăi Pop urcă vertiginos ca experiență a rostirii, ca mai apoi individualitatea sa lirică, anunțată destul de subtil din *Frica*, să continue impetuos în *Drumul de unde* (2015), *Ora Lactee* (2016) și *Puntea* (2017) în care lumea percepută este una proprie, originală, cu deformările, cu insuficiențele sale endemice, dar și cu mirajul ei voluptuos asumat fie și în maniera lirismului feminin. În consecință, Filiala din Arad a Uniunii Scriitorilor îi recunoaște și îi apreciază evoluția primind-o în rândurile membrilor săi.

Iată însă că acum, sub sibilinicul titlu al acestui volum, *Iluziografii*, Domnica Pop trece prin introspecție lirică spre romanescul încercat în ultimele trei secole de romanul liric și pateticul puritan, în avatarurile romanului utopic și în romanul simbolic fără să ne detașeze de experiențele realului grosier. Intenționat lipsite de coerențele didactice ale epicului, Iluziografiile mizează încă pe virtuozitatea rostirii lirice (*M-a iubit!! atât de mult m-a socotit/ încât m-a nesocotit!! am vrut să-i cunosc rostul prea devreme,/ când nu l-aș fi înțeles!! nu m-a lăsat până la urmă/ să cred că nimicul e firesc!! a înțeles devreme al meu pustiu / și nu m-a lăsat niciodată / să spun Prea târziu!*) și nu de puține ori autoarea se exprimă în sonoritățile poetice care armonizează însă în remember ca modalitate

constructivă: *Marele ceasornicar al micilor secunde/ Cel care măsoară clipele în unde sau Așa l-am văzut prima dată pe Isus în iesle, într-o farfurie, dormind într-un os ori băiatul de-atunci s-a pierdut printre oamenii timpului și trenul a dispărut, a fost aruncat la fier vechi, s-a topit cum s-au topit toate visele mele colosale, mai mari decât puterea realității etc.*

Fără îndoială că Domnica Pop a optat dintr-o determinare de mare angajament emoțional spre romanul de tip autobiografic tot așa cum o va fi făcut, pe teme diferite însă, Petru Dumitriu în *Cronica de familie*, dar mai ales în *Întâlnire la Judecata de Apoi*, Miron Bergmann în *Tinerețea unui comisar politic* și, mai ales, Sylvia Kristel în *Goala*. Roman-poem, dincolo de memorial și de jurnal, *Iluziografii* reverberează subtil în literatura copilăriei (*La Medeleni* al lui Ionel Teodoreanu, *Singur pe lume* al lui Hector Malot, *Mama* lui Maxim Gorki etc.). Mai întâi consecventă cu firul epicizant al evocării satului copilăriei (Vinga, din județul Arad; Theresiopolis în germană), a cărui istorie se împarte într-o perioadă precolonială am putea zice, și perioada colonizării lui cu bulgari după 1737 când aici au venit preponderent de peste Dunăre peste o sută de familii de bulgari din Ciprovți, dar și din alte orizonturi, așa cum a fost cazul familiei paterne ale Domnicăi Pop, evocat într-o scenă

edificatoare pentru astfel de orori ale istoriei, și cum s-a întâmplat și peste Prut în familia ei maternă unde, după tăvălugul războiului, într-o zi, bunicul Ion a găsit în grădină un ofițer neamț, rănit, pe care l-a ascuns în casă și l-a îngrijit până când și-a revenit și a putut să plece acasă, în Germania. La plecare, ofițerul i-a dat bunicului adresa unde-l poate găsi dacă va fi vreodată în dificultate. Dar una din slugile bunicului l-a trădat pârându-l la primărie. Aceasta a dus la acea seară crucială când bunicul a fost anunțat în secret de către unul dintre finii lui care lucra la primărie că-i trecut primul pe lista de-a doua zi pentru Siberia și chiar în acea noapte, după ce a împușcat toate butoaiile cu vin din beci și-a urcat familia și câteva bagaje în tren, într-un vagon de marfă și au trecut granița în România. În gară la Iași bunica, deznădăjduită, a plâns și l-a rugat în genunchi să se întoarcă acasă, chiar a vrut să-l părăsească și să se-ntoarcă cu copiii mici înapoi, cel mai mare având la vremea aceea doar unsprezece ani, iar el i-a spus:

– *Sofia, dacă nu vii cu mine, aici te-mpușc!*

Așadar, substanța acestui poem în proză este una a filiației, cu simetrii (imaginea mamei) și tranzitivități ireversibile, cu continuități ale ontogenezei și cu un acut sentiment al nostalgiei: *M-a chemat la catedră, mi-a închis*

cerceul și-apoi, luându-mă în brațe m-a mângâiat și deodată toată încăperea s-a transformat într-un altar de blândețe și-o misterioasă primăvară mi-a înflorit toți mugurii sângelei care-așteptau colorarea – așa își amintește imaginea învățătorului care, cu blândețe apostolică, îi spulberă toată teama și îi dă încredere în sine. Într-o aureolă epifanică se zugrăvește și imaginea străbunicului, un soi de padre padrone, emigrant din stepele bulgare: Străbunicul bulgar fost un om aspru la chip, dar și la comportament mai ales atunci când a părăsit Bulgaria, spunându-i din tren soției credincioase care l-a condus, ca de obicei, la gară:

– Uită-te bine la mine, Peno, că acum mă vezi pentru ultima dată! iar ea auzind asta a leșinat pe peron, dar el nu s-a mai uitat în urmă.

Sub presiunea evenimentelor vremii, personajele se transfigurează sufletește. Chiar și bunica, Sofia, are o imagine din lumini și tenebre. Ea se adaugă încărcăturii de suferință din casa părintească într-o scenă terifiantă, gata să comită cu sânge rece o pruncucidere, doar din rațiunea de a ușura de greutate viața fiicei sale: – *Ce te faci, Sanda, cu doi copii? Risti nu va trăi! vei crește singură copiii? pune-i perna pe gură! dacă n-ai curaj, ieși din cameră că o fac eu! i-a spus foarte hotărâtă, împingând-o spre ușă.*

Victima trebuia să fie însăși autoarea, dacă un sentiment firesc al mamei nu ar fi protejat-o, deși ea însăși vruse să facă același lucru intenționând un avort spontan de la care o oprește energic tatăl: *Mama a pus oala pe foc și-n timp ce pătrunjelul fierbea a apărut pe neașteptate tata. Cred că l-aș putea numi pe el Dumnezeuul Frunzelor de Pătrunjel pentru intervenția din acea zi când a făcut baraj în fața otrăvii oprind pelinul să-mi înece destinul. De altfel, mama se desprinde din penumbra portretelor și evoluează ușor către statutul de personaj central pe axa descendenței, în atitudinile căreia și Dumnezeu își asumă partea lui de vină. Ea a crescut într-o austeritate materială care o va face de neclintit în principii, imbatabilă și toate astea îi vor marca viața: Și-am înțeles, a nu știu câta oară, ce-a însemnat fericirea pentru mama. A însemnat bani și aur, din nefericire. Oh, mama! Un om nefericit, blocat în plăcerea falsă a adunatului și numărării de bani așa cum o surprindeam de multe ori, în camera mare unde-și ținea economiile... Altfel, o femeie frumoasă care se crispa la toate loviturile vieții și devenea un stâlp de beton, de care gloanțele inamice ricoșau, în timp ce tata era un om generos și sensibil. Cartea Dominicăi Pop nu riscă un rechizitoriu, pentru că nu face judecată și nu sugerează penitențe nici când construiește situații în simetrie: vreau să culeg mentă pentru ceaiul mamei, care-acum mă iubește așa*

cum își iubește bastonul, noul obiect care-i dă susținere și, nu demult, într-o seară, m-a surprins spunându-mi că pe cer este o lună frumoasă. Mama mea (care nu vede nici rostul cărților fiicei sale dacă nu câștigă nimic de pe urma lor, n.n.) a descoperit frumusețea lunii, în sfârșit. Condescendența, filiația au legile lor sentimentale și Domnica Pop, fără a face din asta un exces, asigură prin ele lirisme și duioșii care dau culoare și prosepțime firească rostirii: mama s-a îmbolnăvit și doctorița mi-a spus sec și ultraprofesional că acesta poate-i începutul, dar n-a mai dus la sfârșit propoziția lăsându-mi în mâinile goale și nepregătite punctele de suspensie... Spre final, într-o conexiune reflexivă, Domnica Pop transferă totul în spațiul cauzalității superioare, în transcendent, dar nu în cel al datului implacabil, ci numai al gratulării pioase: Acum știu că mă iubești, Doamne! Și încă nu-i Târziul târziu! Așadar suntem într-un timp abstract, recurent – timpul memoriei cu fizica lui comprimată în amintiri care numai la final se intersectează cu timpul real, al banalului cotidian: Privesc spre fereastră, prin ea, dincolo de ea. Îl văd pe Felix precipitat. Iar nu-și găsește cheile de la mașină. Oh, întotdeauna le iau de pe măsuta unde le lasă el seara și le pun într-un cuier. Așadar, în Iluziografiile sale, Domnica Pop, probabil și ca urmare a unui remarcabil parcurs

liric, se mișcă dezinvolt nu numai în structurări epice, ci și în expresie, la fel de remarcabil construind veritabile reflecții (*Depinde spre ce privești și cum privești lumea între cei doi poli ai gândirii, adevăr și eroare, deoarece sunt anumite unghiuri în care adevărul poate fi acoperit de eroare și invers*), reușind rafinate observații psihologice (*Sufletul încins de patimă, prin actul confesiunii, face legământ veșnic cu steaua misiunii*) care permit tranșante opoziții (*Tata era un om generos și sensibil, iar mama era materialistă și insensibilă*), stări sufletești apăsătoare (*Mai târziu mi-am dat seama că sunt zile când nici nu observi soarele din cauza negurii din suflet*), dar și imagini viu pastelate (*Culoarea copilăriei nu se vede cu ochii fizici și nu există paletă de culori s-o picteze*) – reale disponibilități care o recomandă pe autoare și care se așteaptă performate în ocazii noi.

Iulian Chivu

CUVÂNT CĂTRE CITITORI

De ce-am scris asta? Nu am avut intenția să scriu o confesiune dar a venit de la sine și pe măsură ce înaintam în memorie totul a început să se limpezească și să capete o semnificație.

Fiecare moment al vieții noastre are semnificația sa proprie.

Astfel de moment a fost și debutul meu publicistic din anul 1996 într-un ziar. O poezie scurtă despre soare și apă. Responsabilul paginii de cultură al acelu ziar m-a contactat și mi-a dăruit o carte de haiku. Mi-a plăcut foarte mult acest gen de poezie minimalistă și am început să scriu poeme haiku. În anul 2009 am debutat editorial cu o carte de haikuuri pentru care am fost premiată din partea Uniunii Scriitorilor. În anii următori am mai scris două cărți de haiku iar pentru cea de-a patra am restrâns haikuul în distihuri și le-am intitulat poeme phelyx. Au urmat șase cărți de poezie cu rimă și

în vers liber. Până într-o seară când mi-am propus să scriu proză.

Aceasta este prima mea carte de proză. Aceasta este povestea mea.

Numai eu puteam să-mi legitimez povestea și să reintegrez trecutul într-o carte dreptunghiulară dar pe care o văd ca pe trupul meu. În domeniul imaginației scrisul acestei cărți a fost un travaliu de materializare și frumos și dureros.

Acum văd toate momentele în niște sfere de săpun plutind spre cititori. Fiecare sferă poartă o șoaptă.

Această carte este șoapta mea.

Domnica Pop

Motto:

Mămăligă-soare

Cine te are, sare

Cine nu te are, moare

(cântec bulgăresc interbelic pentru copii)

CUPRINS

5	ÎNAINTE CUVÂNTARE
13	CUVÂNT CĂTRE CITITORI
17	ILUZIOGRAFII

Continui să scriu. Nu voi descifra biografia cuvintelor din constelația frazei, dar am bucuria stelelor să călătoresc pe calea hipnozei spre albele hârtii ca un păstor care intră în verdele unei câmpii, doritor de poveste pentru că povestea lui este câmpia și voi scrie despre tot ce-am răscumpărat din slava destinului desfășurat între frontierele minții ce-mi poartă numele, fiindcă eu sunt adevărul și erorile mele.

Dacă nu exista hârtia ca o fereastră albastră poate-aș fi scris pe frunze, pe pânze sau chiar în piatră, scrisul fiind conversația mea sanguină, purtată fără glas, cu clipa devorată de lumină, care nu-mi va însera niciodată în ceas.

Sufletul încins de patimă, prin actul confesiunii, face legământ veșnic cu steaua misiunii și fiecare cuvânt animă pulsația roșie-n inimă precum siamezii ce nu se pot trăda niciodată, chiar dacă viitorul îi dilată, fiind uniți într-un punct sub piele care le contopește sângele,

iar memoria-l curge într-o apă invizibilă, din nevoia de-a rămâne intangibilă.

Și dacă-mi pun sângele în bătaia inimii să silabesc steaua luminii în ritm sistolic asta înseamnă frumosul antic, după cum a spus Socrate că-i frumos ceea ce-ți place și eu îl iau în serios pentru modul lui perspicace de-a pune întrebări de viitor din gheizerul stelar interior pe care-l propulsa între semenii lui, în vremea-n care nu se cunoștea imensitatea cerului și mai sper să-mi punctez drumul spre marele abis cu arcade roșii de catharsis.

Iar dacă-mi place Socrate pe care-l numesc Dinamita de Claritate a tainicului cosmos, singurul pământean fără pată care-a savurat cucuta vreodată în mătania mâinii drepte și nevinovată, înseamnă că el este omul adevărului frumos. Nu spun la trecut, deoarece adevărul nu poate fi pierdut. El dăinuie și emană curcubeie, mai mult, și mai mult, și tot mai mult, albind la nesfârșit Calea Lactee.

Cred că tot un om frumos a scris pe-un zid acest mesaj dureros despre vid:

Viața
este
lungă
scurtă

Dar, cum strada cu zidul plângător dă-n piața mare a orașului de unde lumea cară sacoșe pline cu mostre de-a fi muritor, pentru lungirea traiului, cred că nu mulți au luat în seamă mesajul care mi-a sărit în ochi ca o dramă, și mi-a verticalizat drumul ca fumul. S-au inventat aparate de măsură de cea mai mare precizie, tehnologia este-n plină ascensiune și nu știm când va colapsa că sigur va primi pedeapsa, numai unitatea de măsură a viului nu se lasă prinsă în niciun calcul fix, ca misterul renașterii păsării Phoenix.

De unde și dilema: Cum e viața? lungă sau scurtă? ușoară sau grea?

Știu sigur că este nesigură, ca să-l parafrazez pe Socrate, că tot am amintit de el ca să nu-l lăsăm în negură ceea ce oricum nu se poate, pentru că umbra lui din astral ne înconjoară la plural.

În povestea mea nu va fi nimic savant, nimic mai deosebit, cu atât mai puțin ceva captivant. Voi fi eu, plămuirea lui Dumnezeu, o simplă persoană a trăirilor, puțin camuflată de perdeaua amintirilor.

Nu caut să captez atenția, rămân omul cu gândire subiectivă care se amestecă printre oamenii prezentului, dar nu interferează cu mentalitatea colectivă. Și nu-i aroganță sau ingratitudine, cum s-ar putea spune. Pur și simplu trăiesc în plasa nevăzută a lumii, fizic văzută, iar în nodurile de rezistență lucesc cuvintele cu esență ale

propriei selecții din mințile unor excepții. Se poate spune că nu sunt singură pentru că port sub piele o lume sigură aleasă cu pură intuiție din cărțile citite, emanate de minți strălucite și nu mă las acaparată de marea masă variabilă, cu riscul de-a fi etichetată nesociabilă sau mai blând spus, inadaptabilă. Însă cine-i atent găsește în mine puțin din finețea albă a lui Dickens, profunzimea galbenă a lui Steiner, viziunea albastră a lui Kazantzakis, iubirea roșie a lui Hardy, nebunia cenușie a lui Dostoievski, aventura verde a lui Twain și alte culori asortate din starea de necesitate cu aura celor intrați în galeria de mentori din memoria mea, unde deasupra tuturor tronează cu toată modestia ce-o caracteriza, bunica Maria Dominika.

De fapt, toți suntem la fel ca Isus, văzuți de sus, avem același chip spre-aceeași moarte de dus, chiar dacă mergem pe drumuri diferite spre destinații prestabilite, cu toții vom ajunge într-un final apus, iar ce ne diferențiază cel mai mult este misteriosul ocult, capacitatea unora de-a fi atenți la transpunerea clipei în formă și pregătiți pentru cea de pe urmă încât pun sub semnul întrebării toate ceasurile și sub semnul mirării toate răspunsurile, și incapacitatea altora de-a conștientiza că secunda următoare aparține altcuiva și sunt atât de siguri că unde și-au propus se vor afla, fie la serviciu, sau pe-o plajă, ori altundeva, că merită să fie compătimiți și

invidiați în aceeași măsură, compătimiți pentru faptul că nu pregătiți pentru secunda inevitabilă pe care aș numi-o Aici-Acum și care poate fi capătul de drum ce i-ar putea duce direct în pustiu și invidiați pentru că știu cum să-și consume prezentul de viu că, negreșit, și noi și prezentul nostru vom avea același sfârșit, pe-aceeași undă, în acea secundă de care tot fugim, dar care în tot inundă, cea care într-o zi sigur ne va opri și poate noi nici nu vom ști. Practic, trăim într-un secundar ascuns în inimă de cel ce poate fi numit în joc de rimă:

Marele ceasornicar al micilor secunde/ Cel care măsoară clipele în unde.

Undele viețuirii noastre au forma serpentinei și, din loc în loc, întâlnim borne-n afara rutinei care emană irizarea de noroc, binecuvântând drumul pe care-l călcăm în similitudine cu viitorul pe care-l visăm. O bornă de bucurie este acel ceva care-ți dă fiori, poate fi un buchet de flori, o plimbare printr-o pădure, frumusețea unei tufe de mure, o melodie frumoasă ascultată singur, acasă, sunetul unei ploii care se varsă, lumina dulce de dimineață, un zâmbet pe-o neașteptată față sau orice altceva care te poate înduioșa.

În ce mă privește, parfumul este una din bornele bucuriilor ce-mi luminează drumul. Când eram copil, nu aveam parfumuri, nici șampoane plăcut mirositoare în

afară de mirosul pomilor în floare. N-am avut nici baie, ci doar un lighean de culoare maronie ca lemnăria din odaie. Așa-mi spălam și părul, cu săpun de casă făcut în rigole, și-l purtam împletit în două codițe prinse cu combole, cum li se spune pe bulgărește elasticelor cu bile colorate, de legat părul, cu care colindam străzile din tot satul, plină de culoare și păream veselă și sonoră ca o jucărie zornăitoare.

Deoarece pe stradă, lumea trece într-o jalnică paradă. Înregimentat în colectivitate, omul în mare parte-i altceva decât ce-n suflet zbate. Se străduiește să meargă drept, înainte, ca apa râului în amonte, chiar dacă sufletește-i în decompensare, el se forțează să rămână ferm în picioare și când se simte îngenunchiat, că așa-i pe stradă, totu-i trunchiat și vrem să fim integri în prezență, să părem ceea ce nu suntem în esență. Iar asta i se întâmplă oricui, când luptă contra simțirii lui.

Cum mi se întâmplă uneori și mie când sunt parfumată cu apă de iasomie și las în urmă o aromă de primăvară și bucurie, dar nici parfumul nu-i unul original și nici nu contează asta-n final, și nici eu nu-s întotdeauna-n colaj cu armonia pe care-o degaj așa cum nici tata nu era, singuru-n casă ce se parfuma cu apă de colonie și țin minte cum stătea deseori în atonie sau trecându-și întruna degetele prin păr neștiind ce să facă cu mâinile-n căutare de adevăr, gest care, mai târziu, am

aflat că-i o luptă de-a fi viu, nevoia de putere strigată din interiorul pustiu și lipsă de serotonină, substanță doritoare de lumină ca fața nevăzută din luna plină care face din soare obsesie, iar tatăl meu nici n-a știut că suferă de depresie cum n-a știut că-i mințit că poate-ar fi ocolit ce era nepotrivit, poate nu se lăsa ademenit de ceea ce, mai târziu, l-a murit.

Adică, adevărul acela suprem din coronița realității nu-i văzut decât cu ochii minții, deoarece pe cât de mare-i și profund pe-atât încapă într-un nevăzut punct, iar dacă noi, oamenii, am fi fost curați și transparentți, probabil l-am fi valorificat în talanți, ticăloșia n-ar fi ucis, minciuna n-ar fi comis și-am fi fost plini de iubire, iar răul lumii ar fi rămas un șarpe uitat în istorie.

Mama nu-și trecea, ca tata, degetele prin păr și nici nu era mesageră de adevăr. Nu i-au plăcut nici florile, n-a apreciat nici culorile, n-o impresiona mai nimic, în oricare om vedea un inamic, iar orice privire o primea cu împotrivire.

Singura ei preocupare era frica de foame care-i venea din copilăria grea de drame, iar rădăcinile fricii întreținute în fluxul de conștiință a trecutului în loc să se usuce odată cu trecerea timpului, sugrumau casa noastră ca pirul cultura câmpului.

Așa-i frica nevindecată, pătrunde-n prejudecată, devine cronică și contagioasă și sugrumă ca o plasă. Iar sărăcia-n care mama a crescut, că totuși a crescut și cu hrană puțină, fiindcă Dumnezeu își asumă partea lui de vină, a lăsat un gol de neumplut, dar în ciuda acestei suferințe dobândite, mama era de neclintit din principiile eronat alcătuite, devenind imbatabilă, și din păcate n-a avut nici stropul de bine din răul depresiei care-i șlefuește omului coarda sensibilă, și nici sentimentele tandreței și-a indulgenței, lipsuri care-o înclinau tot mai mult pe panta recurenței.

Aceasta a fost mama anilor mei de grație, cu propria-i istorie prelungită-n a mea copilărie ca un frig de ianuarie brusc ivit în anomalia lui iulie.

Îmi amintesc cu inima grea că n-am avut trăiri duioase cu ea, nu a-ncăput între noi nicio imagine pe care s-o privească limpede pentru că din cauza traumelor ei sufletești nu a reușit să vadă în jur simplitățile firești.

Amândouă eram situate pe căi diferite, ne atingeam rar cu strictă afectivitate, ea mergând pe-o cale plină de probleme imaginare, care-o copleșeau întru totul, iar eu, pe una goală, puțin luminată de soare, căutându-mi locul unde să fiu ca apa dintr-un pahar, protejată de-al sticlei hotar. Cu toate aceste lipsuri, am rămas fetița frustrată de visuri care a căutat în iarbă o

stea adevărată s-o dăruiască mamei de ziua ei, dar n-a găsit-o niciodată.

Acum nu mai tânjesc îmbrățișările cuiva pentru că mi-au lipsit când trebuia, adică atunci când nu-mi era teamă de intenția lor și nici să le zâmbesc tuturor, când nu știam că o largă îmbrățișare te poate schimba într-un munte de durere sau un zâmbet sincer poate lovi ca un fier.

Dar pe mama am iubit-o în copilărie mai mult ca pe mine și-n fiecare dimineață fugeam în patul ei ca un câine să fiu mângâiată și dezmiertată și chiar obțineam fărâma de atenție, ba mai mult, primeam un dar o fantezie, cum că a vrut să mă facă marinar, iar asta le-ntrecea pe toate, mintea-mi creștea un ocean, pluteam într-o enormitate și nu mai eram copil pământean.

Nu dura mult că povestea repede se-ncheia, iar gândul că n-am ajuns marinar mă-ntrista, că aș fi vrut să merg cu vaporul pe toate apele, să văd insulele și mărilor de pe harta lumii pe care călătoream cu degetul din loc în loc când mă jucam cu fratele meu Apă-Foc, până-n ziua când am înțeles că n-am ajuns marinar nu pentru că mama s-ar fi răzgândit să mă lase pe ape ca să mă aibe aproape, ci pentru că tata a vrut să cresc lună nouă, închisă în apa de pântec unde nu plouă, până când eu am ales o zi din calendar, în văzul lor să răsar.

Însă asta s-a întâmplat mult mai târziu, când am ieșit din domeniul iluzoriu în povestea mea, la propriu.

Copilăria, ca dragostea, privește totul cu artă, chiar cum o bărcuță de hârtie pe-o baltă se umflă și crește corabie înaltă.

Copiii, ca îndrăgostiții, au viziune de argint și-n jurul lor lumea trece ca un colind. Când ești copil te îndrăgostești ușor de o pisică, iar când ești matur și iubești te copilărești firesc cu o pisică, fiindcă sufletele ce iubesc aduc nefirescul în firesc, și chiar dacă pisica-i neagră, în ochii limpeziți ea irizează albă.

După nouă luni de frig în sarcina mamei, am ales să mă nasc împotriva dorinței ei, în anul o mie nouă sute șaiszeci și șapte, anul decretului de anormalitate, când femeia, din om cu autocunoaștere, a devenit o simplă mașină de naștere. Mama avea deja copilul dorit, pe fratele meu, întâiul născut, când a aflat la un banal consult că poartă-n trupul ei încă un fruct al dragostei, adică pe mine, strecurată viclenește.

Disperată să scape de sarcină a apelat la o bătrână din sat care a învățat-o să-și facă din frunze de pătrunjel, un ceai concentrat. Mama a pus oala pe foc și-n timp ce pătrunjelul fierbea a apărut pe neașteptate tata. Cred că l-aș putea numi pe el Dumnezeuul Frunzelor de Pătrunjel pentru intervenția din acea zi când a făcut baraj în fața

otrăvii oprind pelinul să-mi înece destinul, pentru că dându-și seama că se pregătește ceva necurat după mirosul puternic de sufletul pătrunjelului emanat, a oprit-o pe mama din rău, întrupându-mă pe mine din nou. Sau, poate eu n-am vrut să ajung marinar, dar cred că din ziua aceea i-am fost mamei un inocent adversar cum ar fi o încărcătură prețioasă și mare pe-o navă aflată-n pericol de scufundare, cu un căpitan la bord care, având de ales între sacrificarea ei și măreția albastră a apei, decide să nu ajungă la autoblamare punându-și sinele cu povara de acord.

Nici nu știu de ce-mi vine asta-n minte, pentru că au trecut de-atunci multe anotimpuri, acoperind aducerile-aminte, straturi peste straturi. Dar, câteodată, se produce-n interior câte-o fisură pe unde iese la suprafață, din trecut, câte-o particulă. Trecut în care mama a fost prezentă la datorie, dar ca un robot cu impusă tutorie care nu simte aroma proiectului, spațiul solemn dinaintea lui, cel care-ascunde visul proiectantului, pentru că robotul este doar un mecanism și nu poate ști că-i extensia unui suflet de artist. Trecut cu care m-am împăcat parțial, vorba cântecului popular: Câte frunze îs în nuc/ toate-s doruri ce se duc.

Și cu asta încerc să pun punct jocului de rimă că viața nu-i joc după ce-ai ieșit din viața intrauterină și

poezia nenăscutului se pierde treptat în proza vieții unde ne aglomerează o mulțime de stări și trăiri și, paradoxal, prezența, care ne consumă esența. Că noi ne asemănăm cu boabele de orez puse la fiert într-o oală, cu cât intră în miezul arderii cu atât ies din forma inițială, mai apoi din nou să ajungă în misterul pământului din care-au fost plămădite ca totul ce ne înconjoară, cum și-această hârtie pe care-o țin în mâinile mele, sau orice altceva, chiar și-un cântec despre nemurire care, după ce plutește un timp în panglici invizibile, undeva se va evapora.

Iubesc muzica pentru inelele ei de simplitate, emanații sacre ale firii omenești dar, mai mult, rezonoz cu acordurile instrumentale care-ți oferă un set de sunete din care poți construi propria axiomă cântătoare, pe care s-o desfășori cum vrei, pentru că în miezul ei încap toate culorile și formele de pe pământ și tot necuprinsul pare ușor de atins.

De pildă, când ascult *Salve Mater Misericordiae*, cântecul care scurtează lungimea îngrijorărilor și îmblânzește orice lucru de care ți se face frică, cum ar fi râsul devastator al nebuniei ignorant de moarte sau cu devastatoarea nebunie a morții care ignoră râsul, îmi imaginez cum îmi plutește-n cap o mamă blândă și fină, ca o mireasmă de brândușă, mai apoi se condensează într-o bobită transparentă ce-mi iese prin ochiul stâng, cel mai bolnav, că numai ce-i în suferință reacționează mai repe-

de la stimulii durerii, dar și cel mai ușor se demolează, apoi se prelinge pe obraz ca o lacrimă grea pe-o icoană, încet și fierbinte. Stau nemișcată și-o las să-mi spele auzul și văzul, să-mi sfințească pielea prin porii deschiși, doritori de alint. Și-aș rămâne așa până mi s-ar umple golul dar, cum toate trec ca frunzele nucului tot așa, la un moment dat, se întâmplă ceva, îmi sună telefonul sau mi se face sete, și mama bună dispăre ca un abur, iar golul ce-i așteaptă locuirea tot neumplut rămâne. Sau poate așa trebuie să fie, un gol dureros în fiecare om pe care să-l umple numai pământul, pentru că el nu emite judecăți și nu face diferențe, pământul nu respinge omul și-i primește deznodământul, cu toate fisurile, în toate fisurile, mulându-se după urzeala lui ca o rimă tristă, un argument în plus că lumea sfârșește prin mijloace predestinate și evidente, contrar iluziei fiecărui om că poate el va rămâne unicul nemuritor.

Dar, orice modalitate de-a vieții avem, nu putem scăpa de blestem.

Dacă eram Dumnezeu, n-aș fi lăsat omul să intre-n pământ după moarte, l-aș fi programat să dispară lent, în etape metaforice cum trece apa în visul vaporilor, sau l-aș fi transformat înainte de-a muri într-o pasăre care-și ia zborul spre cer până n-o mai vede nimeni, lăsând în urmă alunecarea-n cea mai delicată ipoteză și consolarea că păsările n-au zile grele. Sau, măcar, nu aș fi lăsat pe

nimeni să se înfricoșeze la ideea morții, cred c-aș fi fost mult mai blândă și-l pregăteam s-o aștepte ca pe-o eliberare fericită precum metamorfoza lentă, zburătoare a soldatului tânăr și entuziast, căzut pe linia întâi care, plecând spre cer prin fumul rănilor sale, salută împăcat și liber amintirea războiului cu mâna la boneta favorită a lui Dumnezeu, de aură albastră.

Asta aș fi făcut, soldați curajoși pe toți oamenii în ultima zi minată de moarte. Omul, la plecarea spre tărâmurile veșnice să devină erou deasupra tuturor lacunelor, tuturor străzilor pe care a dorit să calce și nu le-a găsit și-al tuturor cercurilor începute din punctul promițător pe care nu a reușit să le închidă. În replică, un mare câștigător în lupta cu propria-i viață și-un mic copil în jocul cu propria-i moarte, dizolvat într-o rază de lumină urcătoare din care fluturii imperceptibili ai victoriei să înstăpânească despărțirile cu nimicnicia lor suavă, așa cum trece mierea de pe limbă în diluția liniștitoare a nevăzutului drum spre sânge.

Moartea să fluidizeze ca finalul un vis frumos pe aripile trezirii de dimineață curgând din aluzie în iluzie cum se văd pașii de plimbare ai omului singur pe o plajă de uitare. Un vis de miere, nimic mai puțin.

Și eu am avut un vis de miere, la nouăsprezece ani. Noaptea aceea a fost senină ca o zi de vară, când cineva a sunat la poartă. În timp ce mergeam să deschid am văzut un bărbat înalt de vreo șase metri.

– Cine ești? l-am întrebat privind în sus.

– Eu sunt Isus Christos, mi-a răspuns.

– Da? dacă ești Isus Christos, fă ceva să te cred, i-am spus hotărât.

M-a ridicat la nivelul umerilor fără să spună un cuvânt și-am ajuns undeva sus de tot, într-o plăsmuire albă de cer albastru, ca și firele febrile de lumină pe-ari-pile unui fluture de varză toropit de caniculă.

Era atât de bine în brațele lui, că n-aș mai fi coborât niciodată înapoi, pe-acest pământ încărcat de întrebări pecetluite cu semnul exclamării, deși lumea părea foarte ușor de cucerit la mintea de nouăsprezece ani, dar care, ulterior, înflorise mugurii presimțirilor latente, accentuați din frageda și fragila copilărie, mai exact din ziua când am ascultat cu urechea la ușă trădarea unicei iubiri pe care am mizat, și de când toate desenele mele cu brazi până la soare au început treptat să se umple de breșe, desprinzându-se din visul imperial în niște fantome. Bărbatul din vis, ținându-mă în brațe ca pe-un copil, a răsfoit cerul spre o pagină goală pe care mi-a scris cu

degetul o propoziție în formă de arcadă strălucitoare, argintie, ca un motto de curcubeu:

VEI FI REGINA MEA ȘI A ÎMPĂRĂȚIEI MELE

Am primit în dar o fărâmă din oglindirea gloriei și m-am trezit din somn, legată pe veci de acel bărbat ca o linie dreaptă, verticală, orientată spre punctul merit să-i dea aura identității pentru a deveni un semn de exclamație. Am fost înger preț de un vis și cred că Dumnezeu are umor, este generos și-i place provocarea pentru că mi-a permis să-i văd paradisul, dăruindu-mi acel magic amestec de basm, iluzie și realitate, dar a și dispărut repede în albastrul cerului, ca un fluture alb intrat într-o livadă de narcise, lăsându-mă singură în starea vegetală a visului, căzută în muțenie. Și nu e vorba de glas ci de încremenitele cuvinte ale măreției splendorii. Muțenia reverberată din splendoare nu reprezintă nemișcarea limbii, ea se citește în ochii umbriți de inimă, eclipsați de mărimea ei demențial crescută de libertatea unui vis, și nu se vede pentru că culoarul spre galeria sentimentală a omului este un lanț de inele cerești ce se descoperă greu. Și nu cu picioarele, mâinile sau ochii se-ajunge la inimă, ci cu trăirea simetrică, subțire și limpede, ca foșnetul ce leagă un fir de iarbă de tăcerea umbrei lui.

Când eram copil așa trebuia să stau și eu la slujba de duminică, în mușenie, ca îngerașii pe care-i priveam cu atâta asemănare până începea să-mi fie somn. Mă văd foarte limpede și-acum pe banca lungă, de lemn, alături de bunica, impresionată de acei îngerași, de sunetul muzicii de orgă, de culorile vitraliilor, de solemnitatea cuvintelor de pe arcada înaltă din care radiau literele aurii AD MAIOREM DEI GLORIAM și pe-al cărui rând defilau într-un joc al minții minutele din timpul slujbei și, mai mult, mă fascina globul de cristal prin care privea preotul și mă tot întrebam ce vede spre sfârșit, poate chiar porțile sfârșitului, după care ne puneă tuturor câte-un bănuț moale pe limbă și plecam în tăcere, să nu strivim taina în malaxorul cuvintelor, ea să se topească lent și să intre în sângele nostru după modelul facerii lumii, că nici Dumnezeu nu s-a grăbit după ce și-a auzit prima dată cuvântul, să nu comită vreo eroare, să nu-l ucidă, să nu-și piardă punctul de pornire, adică pe el, în contrapunct. Pentru că întotdeauna este nevoie de un contrapunct ca să se poată evidenția un punct, cum a fost bunica pentru mine, cea care m-a învățat să mă rog, făcând totul ca să mă acordeze cu ea, care era foarte credincioasă și-avea zilnic timpul ei pentru închinare. Stătea pe un scăunel, cu rozariul în mână bolborosind rugăciuni pentru cei vii și cei morți. Cei morți erau mulți, tineri și tinere din familia ei, răpuși de boli de plămâni,

Înainte de-a intra penicilina salvatoare în farmacii. Pentru toți, bunica a purtat haine negre tot timpul, că numai lipsa de culoare o menținea împăcată cu starea de fapt și-i echilibra sufletul ba mai mult, negrul i-a devenit terapie pentru că, mai târziu, când i-au murit și copiii, amândoi în anotimpul verde, ea n-a fost nevoită să facă schimbări fiind pregătită și călită, ea știa deja cum se cuvine să-i predea veșniciei, culcându-i cu fața spre cer în cântecul de leagăn al celei mai smerite dureri spre somnul cel mai liniștit, cu lamentația femeii obișnuită cu pierderile timpurii, îmbătrânită deja din tinerețe. De fapt nu este miracol mai mare pe pământ decât faptul că, după ce-ai pierdut pe cineva drag, să reușești să-ți duci zilele mai departe, în normalitate, și continui să te trezești diminețile, bei apă, te piepteni, faci tot ce trebuie pentru derularea firească a existenței tale și intri în plinătatea fiecărei zile ieșind prin ușa din arhitectura casei tale, dar și prin cea rezemată de aerul trecutului din arhitectura amintirii, pe care o porți covârșitor de greu, și tu să nu arăți că ești osândit, să reușești să nu încarci pe nimeni cu povara ta. Și dacă-ți place soarele și-i soare afară, să uiți fără să vrei durerea, un timp. Și dacă nu-ți place ploaia și-afară plouă, să-ți amintești cu împăcare durerea un timp. Până când noaptea sosește ca un lac de tăcere în care se oglindesc dureroasele amintiri și să primești oglindirea în liniște, să respecti reflexia ca pe un

dar al lungului drum, să nu tulburi gingășia durerii și să poți să adormi. Să dormi spre a te trezi din nou. Să lupți în fiecare zi, chiar dacă te simți captiv în memorie ca un greier în propria-i capsulă, și să-ți acordezi vidul personal cu cântecul neauzit al propriei vieți mai departe. Acesta-i miracolul, să te apropii de departele tău pe drumul prezentului și să nu te lași înșelat de Fata Morgana a trecutului care-și caută mereu corespondența în realitate ca o dublură fidelă.

Astfel de miracol a fost bunica Dominika, Neți, cum i se spunea acasă, mama tatălui meu și a unchiului Vania, copilul care i-a murit primul, într-o dimineată care nu prevestea nimic din ce avea să se-ntâmple, dar în care m-am trezit pe la ora opt cu o durere înțepătoare în piciorul stâng și cu gândul că de-aceea mă doare, că unchiul meu moare chiar atunci, fără să fi avut nicio bănuială că-i bolnav, aceste realități nefiind în sfera interesului meu de copil. El era la ora aceea în gară la Vinga unde aștepta trenul spre Arad, dar nu a mai urcat în el, căzând secerat de-o embolie pulmonară din cauza artritei de care suferea la piciorul stâng. Unchiul Vania m-a iubit foarte mult și poate s-a gândit la mine când și-a strivit umbra de peron. El mă însoțea când mergeam la colindat în noaptea de Crăciun, că eram prea mică să fiu lăsată singură, iar fratele meu prefera să meargă cu

prietenii lui mai mari, așa cum aș fi vrut și eu, să fiu de mică mai mare. Scârțâitul zăpezii sub bocancii unchiului Vania îmi asigurau drumul la fiecare colț de stradă, el fiindu-mi călăuză spre steaua magică a Betleemului. După ce-a luat trenul spre stele și ne-a lăsat pe peronul cimitirului ca pe niște călători întârziați și debusolați țin minte că am mers încet pe drumul spre casă la masa pentru pomană, și seara după ce-au plecat toate rudele ne-am pregătit de culcare. Bunica, spre mirarea mea, s-a întins pe jos, iar eu, care o așteptam în pat așa cum eram obișnuită să dormim împreună, am întrebat-o nedumerită:

– Babo, de ce te culci pe jos? nu vii în pat?

– Cum să vin în pat? eu în pat, și el în groapa aia? mi-a răspuns, plângând.

N-am mai scos o vorbă. Baba, cum se spune la bunică pe bulgărește, a rămas întinsă pe podea și asta a fost prima noapte când am dormit însingurată, chiar dacă nu eram singură. Și n-am dormit bine pentru că baba mea suspina într-o groapă nevăzută, iar suspinele ei înăbușite creșteau cât camera. Degeaba am vrut să-mi izolez auzul, n-am reușit să dorm bine, că ea trăgea cu urechea la pământ, plângea și era-n vorbă cu Dumnezeu care, cred, și el suspina pentru ea, căci omului îndurerat i se pogoară mai repede mila de sus. Primind acest har al puterii, a reușit să se ridice de jos a doua zi, și următoarele zile,

și tot așa, și a făcut rânduielele și parastasurile, și zilnic pentru mine, sosul de roșii care-mi plăcea foarte mult. Iar asta mi-a rămas în minte ca un avertisment, că trebuie să mă ridic, oricât de jos aș fi căzută, și trebuie să lupt cu viața oricât de neputincioasă aș fi la un moment dat, așa cum mi-a rămas recent în minte și cea mai delicată întrebare pe care am auzit-o într-un film artistic, în *Gladiator*, și care sună așa: *Gladiatorule, de ce nu vrei să lupți? toți trebuie să luptăm.* Așa era bunica, se fortifica din numai câteva propoziții fixe, alese din Biblie, și în pofida oscilațiilor lăuntrice reușea să-și centreze spiritul, precum păianjenul care se izolează să-și consume propria-i sclavie, pentru că ea și-a însușit din plin scripturile și era convinsă că asta i-a fost dat. Cum mi-a fost dat și mie în marele amănunt al destinului să fiu nepoata iubită a unei bunici evlavioase, care m-a învățat că Dumnezeu nu te face de rușine niciodată, și crescută în numele Suspînului și-al Tristeții și-al Necazului Blând, hrănită cu pâine din făina albă pe care-o aducea bunicul de la moară și modelată de mâinile ei. În fiecare săptămână avea o zi fixă în care încingea cuptorul mare de pământ, frământa cu pumnii mult aluat pe care-l rotunjea în trei pâini mari cam de mărimea lunii pe care-o priveam impresionată din curte, și două pituțe mici, una pentru mine și una pentru fratele meu, în formă de păsări. Pâinea era bună pentru că bunica îi făcea semnul crucii, iar pituțele erau

și mai bune pentru că aveau forma crucii. Pâinea bunicii mele era capodoperă pentru că se contura din perspectiva artei ei interioare, esență a credinței scoasă-n relief în sinonimie cu simplitatea inimii, cel mai spectaculos și adevărat mod de-a prezenta în geometrie spiritul dumnezeiesc.

Cealaltă bunică, din partea mamei, Sofia, nu a trecut prin astfel de drame, dar atât de mult și-a iubit copiii încât, spre binele mamei, după rațiunea ei sau mai degrabă lipsa de rațiune, a vrut să mă prăpădească.

M-am născut a doua zi după ce tata a avut un accident foarte grav de motocicletă. Asta a declanșat un dezastru în familia noastră. Tata a zăcut aproape un an prin spitale, cu multiple infecții la cap și vreo unsprezece operații. Tot atunci și-a pierdut și ochiul stâng, dar măcar nu și-a pierdut viața. Poate cu un singur ochi nu a văzut tot răul din jur, poate că acest handicap te ia captiv în cârligul de undiță al destinului și te consolează cu lamentația Așa trebuie să fie! sau privind lumea printr-o nișă a tristeții prețuiești mai mult viața, poate te bucuri de fiecare zi ca un condamnat în celulă care primește fiecare dimineață-n vizetă ca pe un dar. Și, nimic nu poate fi mai promițător în startul unei zile ca lumina dimineții ei, care oricât de cenușie ar fi înalță încă o zi în care să respiri, să auzi, să vezi și, dacă ceva lipsește, să

speri în ivirea unei ferestre deschise prin care tragedia să nu poată intra.

După accident, mama a trebuit să facă față șocului împreună cu bunicii mei, și au fost foarte uniți așa cum sunt și paiele fragile, tremurătoare în furtună așteptând adierea cea bună pentru că suferința este liantul cel mai bun al uniunii sufletești dar, din nefericire, se topește repede după ce rămâne uitat în sertarul perfid al memoriei. Suferința omului nu-i sunetul unui clopot care, după ce-a alungat disperat norii, revine mut la dispoziția clopotarului. Suferința, după ce apare soarele, intră abandonată în eclipsă lăsând omul vulnerabil în fața altor nori care cu siguranță vor veni și-l vor găsi nepregătit pentru umbră. Cred că omul, oricât de fericit s-ar simți, ar fi bine să exerseze suferința. Cumva să se obișnuiască cu această stare, pentru vreun eventual eveniment nefericit. Și, de ce nu, să fie conectat la toate stările omenești. Atunci și-ar înțelege mai bine semenul aflat în dificultate, ar ști că întinzându-i o mână se ridică inclusiv pe el cu o treaptă mai sus spre cerul făgăduinței, deasupra cercului foamei în care oamenii se mănâncă între ei.

În acea situație de panică și îngrijorare și toată acea încărcătură de suferință din casa noastră a venit bunica Sofia la mama, îndemnând-o să mă sufoce, practic să încarce o moarte ce se anunța iminentă cu altă moarte, de data asta, prezentă.

– Ce te faci, Sanda, cu doi copii? Risti nu va trăi! vei crește singură copiii? pune-i perna pe gură! dacă n-ai curaj, ieși din cameră că o fac eu! i-a spus foarte hotărâtă, împingând-o spre ușă.

Nu s-a întâmplat asta pentru că mama, și din spirit matern, dar și din principiu, ea nefiind de acord niciodată cu cineva care să i se impună, s-a luptat cu ea și a dat-o afară din casă. Mama mea a fost o femeie foarte puternică. Ea n-a dezarmat niciodată în fața vreunui atac. Mama, în situațiile dificile, se schimba brusc din femeia frumoasă într-un stâlp de beton, de care gloanțele inamice ricoșau și avea atâta încredere-n ea că dacă cineva i-ar fi arătat, îngrijorat, un nor mare și negru ar fi spus cu dispreț că nu-i nici mare și nici prea negru. Și, în spirit de glumă, cred că un test de sideremie ar fi arătat că avea fier în sânge peste limita superioară, nu ca acum când, într-o zi, mama care odată se baza doar pe ea mi-a cerut ceva șnur mov să-și lege la mână, s-o apere de rău, că auzise ea asta la televizor. Mama mea care a fost un turn de putere, de neclintit în bătaia vânturilor acum se ferește și de-o adiere, de frică să nu deștelenească. Mama mea, care nu s-a temut de nimeni și nimic n-a înfricoșat-o, a ajuns să se teamă și de-o simplă ploaie și, mai jalnic, să creadă într-o ață mov. Mama mea, care nu era

impresionată de niciun lucru face acum un mare eveniment din faptul că trebuie să se tundă, și tot ea, care nu s-a panicat niciodată a ajuns să dispere când se înnoarează afară sau când o doare o unghie. Poate așa-i spre sfârșitul drumului, când ideea nemuririi te părăsește definitiv, te agăți cu puterile rămase și de-o ață, doar să mai amâni, cât de puțin, firul negru și lung al dezintegrării.

Bunica Sofia a rămas în memoria mea un fir de absență în arborele verde al genealogiei. Și totuși, am aflat că a fost o femeie bună și blândă, dedicată familiei, o mamă iubitoare care-și adormea copiii în cântece de leagăn, dar asta mă încurcă și mai mult, deoarece cu cât încerc să alung negația ei, mă împiedică adevărul meu. Mi-a lăsat în suflet o rană urâtă ca o gaură arsă într-o perdea brodată cu fir de aur care nu se mai poate repara niciodată, iar bunicul Ion, care-ar fi compensat ceva din partea maternă, sau poate nu, a murit înainte de-a veni eu pe lume. Destinul lui a fost să-i aștepte pe americani, să-și recapete averea pe care-am auzit c-o recapitula în tot felul de socoteli, un fel de calcul integral al speranței și-a răzvrătirii pe care n-a putut s-o lungească la infinit. El n-a știut să-și accepte destinul și a rămas prizonierul propriei lui iluzii până-n ziua când a ieșit din labirintul așteptării, dar nu spre viață.

Pe bunica Sofia mi-o amintesc vag, o singură dată am văzut-o, când aveam patru ani.

Atâția ani au trecut de la intenția ei necugetată, ani în care mama nu a mai vorbit cu ea și bineînțeles că nu a vizitat-o, deși locuia la cinci kilometri distanță până când, totuși, auzind că-i pe moarte, a mers s-o vadă din mila ei, sterilă.

M-a luat și pe mine și țin minte că am intrat într-o cameră cu un aer jilav, unde-am văzut o femeie bolnavă și slabă în pat, de-a lungul unui perete galben.

– Mamă, ea e Neți! atât i-a spus mama, ținându-mă de mânuță.

Bunica Sofia, cu palmele transpirate, m-a apucat strâns de încheieturile mâinilor, fără să scoată un cuvânt; m-a privit câteva clipe, iar eu, o fetiță foarte prietenoasă, îi zâmbeam, un zâmbet simplu, ce tindea spre îmbrățișare. N-a împărțit căința, nu s-au rostit cuvinte, n-a avut loc nici îmbrățișarea, și tot ce mi-a rămas în minte este tăcerea stânjenitoare a celor din jur, imaginea unei femei bătrâne, căreia n-am avut ocazia să-i spun niciodată bunică și care-mi surâdea galben din privirea cam stranie, un fel de amestec de jale, bucurie și regret, un fel de sufletesc pustiu pe care l-am descifrat mult mai târziu. După câteva zile am fost la înmormântare. Și nici nu a fost așa bătrână cum mi s-a părut atunci, avea

cincizeci și opt de ani, dar acum știu că mai avea-n plus și cei douăzeci și cinci de ani de prigoană a refugiului, mocnind sub dantelele albe care i-au dăruit frumusețe măcar pe ultimul drum. Drum pe care nimeni nu a mai hărțuit-o, și-acum chiar mi se face milă de destinul ei și-aș vrea s-o iert pentru rătăcirea de moment, de-a nu mă fi lăsat să viețuiesc, să fiu copil, să mă bucur de melcii și mămăruțele care mi-au fascinat vara existenței, dar care-acum nu mă mai recunosc, pentru că nu mai stăpânesc eu iluminarea din vremurile când intram cu ușurință în lumea sunetelor neauzite și vorbeam cu gândurile lor, iluminare scursă în pământ odată cu creșterea centimetrilor mei, și-aș mai vrea s-o iert și pentru privirea rănită de roțile dințate ale regretului, a ultimei noastre întâlniri rămasă un cearcăn adânc în sufletul meu, dar nu reușesc totalmente, din cauza resentimentului pe care, oricât vreau să-l anihilez, are el, resentimentul, un punct negru, invizibil, ce nu lasă omul în interiorul formei să albească, să pătrundă prin transluciditate prea devreme spre starea luminii.

După această amintire corozivă nu pot să nu revin la baba Neți ca într-o oază cu ierburi de catifea. Așa mi se spune și mie acasă, Neți, după modelul bulgarilor. Am dormit cu ea în același pat până la paisprezece ani, pe o saltea umplută cu frunze uscate de porumb,

foșnitoare, bunica având grijă să-l aereze în fiecare dimineață. Era o femeie masivă, iar eu, cuibărită în spatele ei, mă simțeam protejată de muntele de pace și căldură, iradiat din miezul roșu al fântâniei ei de iubire. Îmi plăcea seara când stingeam toate luminile. Era beznă, dar nu era întuneric pentru că vedeam limpede cu ochii închiși resturile zilei moțând în colțurile camerei în care mă bucuram de apropierea fizică a bunicii, cu somnul meu intrând în somnul ei ca într-un trup viu de altă față. Sufletele noastre se invadau unul pe altul fără să aplice diferențe, că așa-i sufletul deschis și liber, detașat de sfera mentalului, și împreună intram în galeria de pace a nopții. Așa așteptam noaptea, ca pe un ochi mare de liniște, în care se auzea doar sunetul din inima bunicii, unde îmi închipuiam că trăiește o pasăre. Dar, mai mult, îmi plăceau nopțile de iarnă, când flăcările din sobă aruncau limbi de lumină pe pereți și camera noastră modestă devenea dintr-odată un castel fermecat cu desene lucitoare și mișcătoare din pulsațiile meteorice ale sufletului emanat de lemnele puse pe rug.

Acea beznă de sat, din cauza lipsei iluminatului stradal în favoarea luminii lui Dumnezeu mi-a dat posibilitatea să văd mai bine stelele, milioane și milioane de clopoței agățați în ghirlandele pe care le credeam crescute din lună. Erau foarte multe și foarte strălucitoare și nu mă săturam să le admir. Nu-mi explicam de unde

vine atâta frumusețe, câte pot să fie și până unde, dar în extazul meu le auzeam clinchetul de lumină. Îmi imaginam cum ele ajung undeva într-o margine și acolo se sting, dar dincolo de marginea aceea ce putea fi, mă întrebam, trebuia să înceapă altceva, trebuia să existe un alt început de ceva și iar, până unde se-ntinde acel început? Întrebări ciudate aveam pentru mintea unui copil, la fel și obiceiuri. Ca să fiu sigură că e de bine o dorință pe care mi-o puneam, nu călcam liniile trotuarului și nu făceam niciun fel de încrucișări cu mâinile sau picioarele, asta mai târziu, aflând că înseamnă blocaj împotriva răului. Dacă doream să se-ndeplinească ceva, repetam o propoziție compusă cu subiectul dorinței, seara la culcare, de nouă ori în gând, neapărat de nouă ori, și-apoi ciocăneam ușor cu degetul, să nu mă audă nimeni, tot de nouă ori, în lemnul patului. Așa mă asiguram că se va-mplini. Asta, tot mai târziu, am aflat că este un exercițiu de autosugestie, un mod de a-ți construi viitorul prin acțiunea gândului. Trăiam, în felul meu, într-o ordine relativă, proprie și originală. Îmi amintesc cu duioșie că nu aveam dorințe de ordin material și cel mai mult îmi doream pace și liniște, două necunoscute în casa noastră îmbelșugată, dar obosită de tensiuni și căzută în genunchi, în care trăiam cu gândul că totul ar putea lua foc dintr-o dată, și mi-era frică, chiar dacă am văzut într-o noapte la casa incendiată a vecinului frumusețea

flăcărilor despicând întunericul, n-am uitat țipetele pentru apă și spaima de pe chipul curajosului meu frate care în imaginația mea se lupta cu tigrii și leii din liziera satului unde mergea vara să adune ouă de pasăre, și pe care mi-o închipuiam o junglă.

Fratele meu poartă numele Nicu, după numele bulgăresc al bunicului, Nicolae. Au fost inspirați părinții la alegerea numelor noastre, pentru că bunicii ne-au iubit foarte mult și ne-au impregnat caracterele cu principii sănătoase. Fratele meu s-a atașat mai mult de bunicul care, având cai și căruță, îl lua la plimbare pe câmp unde avea cultura de arpagic, iar când s-a prăpădit, fratele meu a suferit cel mai mult, pierzându-și nu numai bunicul, ci în același timp și prietenul primilor șaptesprezece ani. Eu, în schimb, eram mai apropiată de bunica. La vreo doi ani după ce ne-a părăsit și ea, tot o seară a fost ca aceea-n care a venit mama la mine să-mi spună că bunica a murit de cinci minute și eu m-am apucat să-mi vopsesc părul ca să mai amân puțin realitatea, s-a întâmplat ceva ciudat. Stăteam întinsă pe pat în camera mea să mă odihnesc puțin și, la un moment dat, am simțit mirosul bunicii. Categorie nu mai există-n casă vreo haină de-a ei. Priveam fereastra încă luminată și mă tot întrebam de unde vine mirosul pe care-l știam atât de bine. Sigur nu dormeam, știu bine,

nici măcar n-am ațipit. Mirosul stăruia iar eu, cu o doză de ironie, mi-am zis în gând: Acum ar trebui să scârțâie și ușa, ca-n poveștile cu stafii! și în secunda următoare ușa a început să scârțâie foarte tare, iar de jur împrejur nimic nu mișca. Nu m-am speriat deloc, dar m-a marcat faptul că nu mi s-a arătat și-a ales să treacă peste clipa mea de absență. Bunica mea, cea care m-a învățat să nu fiu nepăsătoare pentru cei mai slabi ca mine, cea cu care am postit împreună în fiecare zi de miercuri și care nu-mi dădea voie să cânt în zilele de vineri în onoarea lui Isus Christos, ea, cea care a îngemănat cu mine atâtea insomnii și coșmaruri, s-a mulțumit să-i simt doar prezența când ar fi putut să-mi întărească credința și să-mi reinventeze cerul. Știa că am încredere oarbă în ea, dar s-a ferit. Sau poate nu, poate-acum este tânără și frumoasă, cum n-am cunoscut-o eu, și poate era îmbrăcată-n haine luminoase, albe, știe-acum să râdă și-a crezut că n-o voi recunoaște, dar atunci s-a înșelat. Aș fi recunoscut-o după blândețea cu care-mi calma nopțile rupte de coșmaruri, puterea ei dintr-un singur cuvânt cu care destrăma întunericul fricii mele condensat între cei patru pereți în care ne aflam numai noi două, blândețe pe care cu siguranță n-a pierdut-o. Identitatea sufletului nu se pierde indiferent de sfera în care te afli, așa cum o piatră albă ajunsă de nu știu unde în curtea mea va rămâne albă pentru totdeauna chiar dacă-i pusă pe un

fărăș și aruncată la gunoi, sau se pierde printre celelalte pietre, sau o degradează intemperiiile, ea va rămâne în memoria mea piatra care mi-a albit privirea preț de o secundă, iar eu, la rândul meu, voi rămâne impregnată-n memoria ei minerală, pentru că totul are un răspuns în oglindă. Și eu și piatra venim dintr-un spațiu necunoscut una celeilalte, iar faptul că ne-am intersectat traiectoria existențială, într-un moment deloc întâmplător, încorporează clipa pentru totdeauna într-o sferă supremă, nevăzută din perspectiva pământeană. Suntem un singur tot în marea alcătuire și orice lucru care ne atinge simțurile rămâne în noi ca o materializare a intenției pregătită dinaintea nașterii, și nu ne putem separa, iar memoria ființei, individuale și colective, nu poate muri niciodată. Sunt convinsă că Dumnezeu are principii perfecte, ține cont de afectul nostru și ni l-a lăsat o interfață și dincolo de moarte. Că altfel, ce-aș fi eu într-un rai de fericire, în optimista situație c-aș ajunge în el, dar plin de necunoscuți și, implicit, lipsită de compania celor apropiați? Aș fi o speranță trasă pe roata credinței. Nu aș fi fericită, și cred că nimeni nu și-ar dori să fie înconjurat numai de îngeri frumoși, dar străini. Cum și aici pe pământ, dacă mănânci cu plăcere o prăjitură de unul singur, sau undeva într-o cofetărie frumoasă, tot nu-i la fel de gustoasă ca și când împarți dulcele moment cu cineva, ba mai mult, dacă împarți o prăjitură cu altcine-

va, îmbibând-o în aceeași clipă absorbantă a prezentului. Iar dacă te simți fericit atunci te afli într-o mare eroare, cumva într-un revers negativ al sentimentelor. Asta înseamnă că n-ai împărțit din tot sufletul ceva cu cineva, fie o bucată de pâine, sau un răsărit de soare, sau o mângâiere ca să simți cum crește bobul genezei din inimă, însuflețit într-o microintegritate mângâietoare. Ori, iubirea vine în reverberații perpetue din Marea iubire a lui Dumnezeu, multiplicabilă ca o bombă nucleară, cu eliberare la nesfârșit. Iubire pe care, cu siguranță, nu a pierdut-o nici bunica mea aflată în lumea celorlalte forme. Ea știe că, fără ea, și-acum, mi-e frică de întuneric și că va trebui să mă aștepte când voi pleca în marea călătorie pe drumul nou și necunoscut spre ținutul promis, să nu mă rătăcesc, știe că nu m-am schimbat prea mult, încă-s emotivă și lipsită de simțul orientării ca în copilărie și mai încurc lucrurile și drumurile așa cum încurcam pernele când dormeam împreună și cele câteva străzi până la nașa mea, când mă trimitea să-i duc plăcinte. Trebuia să mi se arate, n-aș fi pus-o în dificultate, n-aș fi întrebat nimic. Poate i-a fost teamă c-o voi reține, dar nu se poate să fi uitat că orice se arată aici pe pământ, dispăre din nou, ca și roua de pe vârful firelor de iarbă. N-ar fi rămas să retrăiască nimic, i-aș fi arătat doar camera goală în care mă ascund când sunt rănită, să fiu nevăzută, și-n care plăsmuiesc un pământ nou cu oa-

meni buni din nevoia de a-mi configura un antidot imaginar, un plus luminos ca o cruce deasupra stării de dominație a tuturor minusurilor din aritmetica luminii mele personale, cea în a cărei capcană intru pe câte-o linie dreaptă, trezindu-mă înconjurată de linii curbe, înșelătoare, trădătoare desprinse din urmele oamenilor care se depărtează luând colțul străzii, lăsându-mă pe linie moartă, să-mi caut locul potrivit în golul plin de mulțime. Și, în astfel de situații, am nevoie de un sprijin, de un nou algoritm, adaptat situației, calculat de-o minte limpede și devotată, care cred că există pentru fiecare, și pe care întotdeauna o aștept să-mi simtă lipsa și să vină, doar să vină, și nu neapărat să mă scoată de-acolo, măcar să-mi spună: Domnica, sunt lângă tine, nu ești singură, te pot ajuta să ieși din colții răului, dar numai tu trebuie să ocolești capcanele, numai tu poți să alegi spre cine îți întinzi mâinile ca un semn de egalitate! Și dacă acel cineva ar și păli puțin pentru mine, cred aș avea singură puterea să reconfigurez tristețea în șaptele luminii, într-un rogvaiv al îmbrățișării, și să-i dedic tandreței cel mai mare curcubeu.

Sunt sigură că există lumea de dincolo de curcubeu. Nu din literatura de specialitate, nu din povestiri, nici din învățăturile bisericesti. Pur și simplu cred din mine. Sunt sigură că totul este făcut pentru un ceva mult mai înalt decât înălțimea vederii noastre, un loc ascuns și

misterios unde se ridica și fumul din hornul vecinei mele, baba Liza, cel mai fantastic fum pe care l-am văzut vreodată pentru că se răsucea agitat în formă de balaur. Trebuie să fie ceva mai presus de noi, pentru că altfel totul ar fi fost o deșertăciune fără fond, și pământul n-ar fi fost altceva decât un bolovan gigantic într-un plan de alte bolovane goale, fără sens. Nu pot crede că în acest imens univers organizat, cu activitate și autonomie aproape inexplicabile, sau explicate până la un punct, noi existăm doar ca să trăim pe-aici o vreme. Mi-ar fi indiferent dacă ar veni Isus Christos încă o dată și-ar spune că a păcălit lumea, sau nu știu ce, oricine orice-ar susține, eu, așa simplă cum sunt, n-aș pune la îndoială o inteligență supremă, adică pe Dumnezeu care nu e numai divin, ci și uman, orice creație oglindindu-și creatorul, și care n-ar putea să stea singur că s-ar plictisi, ca și noi de altfel, și a avut nevoie de oameni pentru că și el a dorit să existe pentru cineva, că altfel ar fi fost un Dumnezeu al nimănui. Nu poți să fii suprem de unul singur, dacă n-ai cui să te raportezi, cum nu poate sângele fără culoarea roșie sau zborul fără aripile din extensia păsării. Cumva, noi suntem extensia erorii lui Dumnezeu iar el, în compensare, este absolvirea vinovăției noastre prin faptul că-și tolerează propria greșeală de a nu-i fi ieșit omul perfect după asemănarea lui, mai exact, fără gradele greșelii și-ale durerii.

Apropo de supremație, nu demult am terminat de citit Istoria Științei și de-atunci, mai mult, mă fascinează Newton, omul care a știut cum să tacă, încât să intre-n miezul liniștii și să-l desfacă, omul care a făcut un set de lumină din aproape întunericul vremii lui, cel care a adunat un braț de lemne nevăzute și a aprins cel mai mare foc de tabără spre cer, luminând fețele pământurilor. La fel mă fascinează toți cei care prin curiozitate și sacrificiu personal au împins lumea de la spate, spre evoluție, așa cum și necunoscutul înaintaș care nu s-a cramponat de disconfortul lui și care, visând primul scaun, o ciudățenie pentru contemporanii săi, a insistat să-și trăiască visul în exodul vieții și nu viața în exodul visului, și datorită cui stau confortabil să scriu aceste rânduri. Și, că veni vorba de scris, îmi amintesc prima zi din clasa întâi. Eram așezați toți copiii în bănci, iar în ușă stăteau gata de plecare, părinții și bunicii noștri. Nu priveam înainte spre domnul învățător, ci mă uitam în spate, să nu-mi plece bunica. Dar, la un moment dat a plecat împreună cu ceilalți și atunci mi s-a terminat lumea. Pentru că lumea se poate termina nu neapărat din cauza vreunui cataclism, ci și atunci când ceva din noi înșine se rupe și ne separă de noi înșine, ori bunica era parte din mine. Domnul învățător m-a îndrăgit din prima clipă. Pe toți copiii i-a iubit, dar parcă pe mine puțin mai mult. El a simțit că am o lipsă și-o nevoie de artificiu,

a văzut golul meu interior și a fuzionat, naiv credeam eu, deoarece atunci nu știam că sufletul aruncă pe chip umbre adânci, vizibile doar pentru cei care îl au viu și atent pe cel de-al treilea ochi, cum a avut domnul învățător. A fost de-ajuns o singură dată să mi se deschidă cercelul ca să-mi intre în suflet pentru totdeauna, pentru că o ușă în suflet se poate deschide pentru oricine și cu orice chip dacă se dorește deschiderea, chiar și cu un cercel.

M-a chemat la catedră, mi-a închis cercelul și-apoi, luându-mă în brațe m-a mângâiat și deodată toată încăperea s-a transformat într-un altar de blândețe și-o misterioasă primăvară mi-a înflorit toți mugurii sângelui care-așteptau colorarea. Asta pentru că cifrul intrării din sufletul meu are opt litere: Blândețe.

În anii care-au urmat mi-am deschis singură cercelul, simbolul meu de restaurare, macaraua mea de oscilație între demolare și creație, atunci când simțeam nevoia unei îmbrățișări, iar domnul învățător a intrat în jocul meu și nu-mi dejuca naivele capcane. Acum el nu mai este, dar când ne vom revedea îi voi mulțumi și-i voi spune că, fără el, m-aș fi rotit de una singură în jurul golului meu și să mă ierte că l-am mințit, că am făcut și eu ce am putut, să nu mai simt în inimă melcul acela mic care se tot plimba să mă doară. Îi voi mulțumi și pentru

atunci când mi-a spus, într-o iarnă, că vrea și el așa un palton frumos ca al meu, care era de fapt al fratelui, lung până-n pământ, și că nu trebuie să-mi fie rușine, să nu plâng, că-mi va fi cald în el și, într-adevăr, a avut dreptate că din cuvintele lui calde s-a făcut cald în toată iarna de-afară, iar silabele domnului învățător s-au repetat în drumul spre casă în toți fulgii de zăpadă. Câteva cuvinte alese cu grijă au atâta putere încât pot să aprindă zăpada fără s-o topească.

Am învățat foarte bine, eram pasionată de fiecare lecție nouă și fiecare zi de școală începea foarte de dimineață, la ora cinci, când venea bunicul de la serviciul de pază. Atunci luam ghiozdanul în pat, peste bunica, peste dună, că noi două așa dormeam și vara, casa noastră din pământ bătut fiind foarte răcoroasă. Îmi scoteam toate cărțile și caietele ca să repet lecțiile, iar bunica nu-mi interzicea asta, ea mi-a dat voie să cresc în duna liniștii ei, liniște pe care-o asociez acum cu aroma fină a pâinii scoase din cuptor în fiecare săptămână. După aceea plecam la școală, iar când mă întorceam nu mă așezam la masă până nu-mi terminam temele, asta ca să iau note mari, s-o fac pe mama fericită pentru că o iubeam din tot sufletul și doream s-o impresionez, până într-o zi când am început să mă spăl singură pe mâini și-am văzut că pot și nu trebuie să mă ajute cineva sau să mă vadă, fiind normal și firesc să le curăț în primul rând pentru mine

atâta timp cât le am și sunt în putere. Așa, treptat, mi-am dat seama că nu există nimic din tot ceea ce vezi la alții pe care să nu-l poți face și tu, dacă ai dorința să încerci, așa cum știi acum că nimic nedorit nu poate să ne invadeze sinele, spațiul intim, lăuntric, și orice contestăm și respingem poate deveni perspectiva unei oglinzi constituite din cioburile prezentului, cu condiția să fim atenți la intuiția noastră.

Am fost premianta clasei în fiecare an, cu prețul lipirii de jocurile copilăriei, refugiindu-mă cu totul în învățatură din cauza tentativei de a fugi din anonim, și asta făcea din mine un Alexandru Macedon, sclav al propriei minți autodestructive, de care am aflat mai târziu. Cuceririle mele, diplomele primite, le-am apreciat până am devenit mamă, la douăzeci și unu de ani, când am început treptat să uit trecutul și mi-am modificat sistemul de valori, când am început să detest mândria și aroganța și de când nu mai dau nici doi bani pe artificiile inventate din exces de ego, clasificative, ale valorii umane care n-ar avea nevoie de astfel de deșertăciuni inventate, valoarea însăși prin faptul că există în clasorul viselor interioare fiind recompensa efortului, dar și a pasiunii de-a excela. Nu dau nici doi bani pe cărțile mele, pe care le-aș da la schimb în orice moment pe vorbe bune și sincere. Și, oricum, nu creația literară dintr-o carte se

vinde, ci tot ce ține de prezentarea ei. Starea pe care ți-o oferă transa scrierii unei cărți nu poate să echivaleze cu absolut nimic material. Iar în viziunea mea asupra lucrurilor materiale cărțile unui scriitor reprezintă pentru el trecutul ori el are nevoie imperioasă de momentul prezent, ca de o fereastră deschisă permanent spre răsăritul creației de mâine. Un poet, mai ales, se hrănește cu magia de dinaintea scrisului și nu din niște hârtii impregnate cu plumb, un material perisabil, la urma urmei. El trebuie să viseze permanent la viața cărții viitoare, să fie cu supapele sufletului deschise, să se dăruiască următoarei creații, dar să nu se mai întoarcă niciodată la ce a scris în urmă. Urma lui este o undă stelară care trebuie lăsată să se odihnească în praful cosmic, iar viitorul trebuie să-l primească cu mâinile înfrumusețate de visul scrierii și nu mutilate de scrierea visului. Actul scrierii să-i fie o povară frumoasă, prezentă permanent ca o ușă de aer cald în fața sa, prin care alfabetul să intre în orice clipă, mereu nou. Un scriitor nu-și va vinde niciodată creația, ci doar cartea pentru că visele, plăsmuirile magice și harul, nu se pot înlocui cu bani, ele fiind de neprețuit. Din acest motiv, atunci când cumpărăm o carte trebuie să auzim, să vedem și să simțim zborul închis în ea, culoarea păsării și inima ei cu cele două fețe, cer și pământ, să participăm în integralitate la schimbul de momente dăruite. Iar Dăruirea este magia spiritului

care se-aude cu sufletul, emoția care contează, acel amestec de fiori și explozii interne care-i dă putere până și soarelui să rămână fix pentru a nu disloca pământul, iar scriitorului starea de-a fi explozia propriului soare în centrul orbitei de creativitate . Astfel se consumă combustibilul dăruirii. Așa cum pentru o mamă, copilul ei este inestimabil, un fel de combustibil perpetuu al propriei dăruiri.

Mi-am dorit foarte mult să fie băiat copilul meu ca să-i pot pune numele Felix, care în latină înseamnă Fericit, cel mai cuprinzător albastru cuvânt. Iar seara-n care s-a născut a fost ziua în care îngerul sălii de naștere a spitalului matern și-a dus aripa la gură de mirarea mirării mele. La ora nouă seara am început o nouă viață alături de micul ghem de viață unit cu polii mei receptori pentru totdeauna și l-am primit în brațe ca pe un soare mic, el rămânând singurul meu punct fix din tot ceea ce mă înconjoară și în jurul căruia mă învârt și acum. Felix nu a venit pe lume ca un simplu nou născut pentru că eu l-am învelit cu dragostea așteptării cu mult înainte de nașterea lui, legănându-l celulă cu celulă. De multe ori mă-ntreb cum poate un copil, plin de vulnerabilitate și fragilitate, să-i facă mamei viitorul mult mai previzibil și cum poate el să însemne puțința de a i-l transfigura în coerență? Cum poate un copil să facă din mama lui un

supraom care poate găsi mii de treceri printr-o ieșire zidită? Cum poate un punct de viață, un simplu subiect rostogolit din femeie să-i devină instantaneu predicatul permanent al viețuirii care să-i anime ziua de mâine încă din seara zilei de ieri? Este aceeași senzație pe care-o ai când vântul bate cu putere și vezi că se desprinde o tablă care, cu puteri nebănuite, se ține numai de ultimul nit, și nitul nu cedează. Iar asta, pentru că-i singurul element din același material cu tabla în dialogul neuzit al susținerii de forță. Datorită copilului meu mi-am dat seama cât a pierdut nefericita mea mamă prin respingerea laturii duioase a maternității. N-a avut bucuria să numere stele, să se bată cu zăpadă, să cânte, să tragă sania, să culeagă flori și pietricele, să coase un urs mare dintr-o față de pernă pe care să-l umple cu rumeguș așa cum am făcut eu când Felix nu avea decât razele soarelui și nisipul din curte să se joace și cu toate că materialul foarte uzat a cedat la prima îmbrățișare și ursul s-a pierdut între brațele noastre, a rămas magia și bucuria de-o clipă din ochii copilului meu, bucurie care mi-a pansat degetele pe urma sutelor de împunsături, și câte alte momente vindecătoare a ratat mama prin respingerea cunoașterii laturii duioase a maternității, care-i putea fi un camarad devotat nevoii ei de-a se compensa. Eu, spre deosebire de ea, care mi-a fost model până la momentul acela al spălatului pe mâini de una singură,

apa fiind cel mai mare terapeut al otrăvii din suflet, am recunoscut arhetipul, copia desprinsă din mine care-mi dădea putere și-mi făcea din fiecare zi un eveniment, un motiv de-a aștepta cu emoție următoarea zi și așa, încet-încet, din zalele credințelor să-mi formez lanțul rezistent al curajului. Acesta nu vine de la sine, nu te naști cu el în bagajul genetic, curajul se câștigă treptat prin evenimentele fiecărei zile, zile pe care trebuie să le înlănțuim cu devotament și delicatețe, zile care-s la îndemâna noastră, în care tot ce facem trebuie să fie înfăptuit la nivel de operă de artă. Să ne implicăm artistic și emoțional chiar dacă-i vorba de prepararea unei cafele, sau aranjatul hainelor într-un dulap, sau plivitul unui rondou de flori, să ne folosim mâinile în potența lor superioară. Să ne simțim potența de creatori. Mereu trebuie să ne autodepășim și să respingem ceea ce ne încurcă să evoluăm. Dacă oglinda te arată deformat, neapărat trebuie s-o ignori sau s-o înlocuiești, sau dacă te împiedici de mai multe ori cu aceeași pereche de pantofi, la fel, trebuie să-i înlocuiești că nu ți se potrivesc. Prin ieșirea din aceste mici naufragii se dobândește curajul și responsabilitatea. Dacă trece o oră în care aștepți ceva ce nu mai vine, trebuie să intri în ora următoare cu toată atenția și să primești orice îți oferă plinătatea ei, că fiecare secundă are entitate individuală și nu se amestecă cu celelalte, și se vrea întâmpinată ca să te răsplătească.

Secundele vieții vin din cascada atemporală a nemărginirii. Sunt perlele universului care așteaptă să fie șlefuite și prinse în colierul ființării noastre. Și pentru acest act artistic ai nevoie să angajezi în favoarea ta și-a celorlalți stropul de genialitate cu care te-ai născut, cu care toți ne naștem. Să fim conștienți de necesara conștientizare este la îndemâna noastră.

Îmi amintesc un episod de maximă conștientizare și mobilizare a unui moment dificil. La treizeci și cinci de ani am avut o problemă gravă de sănătate, trebuia identificată cauza și-am fost internată în spital.

Doctorița a spus că trebuie să-mi facă endoscopie, adică să înghit un cablu gros cât degetul, eu, care de-abia înghit o pastiluță, așa că, bineînțeles, am refuzat, conștientă fiind de faptul că refuzam și stabilirea unui diagnostic spre însănătoșirea mea, categoric necesară.

Ajunsă în salon am început să mă frământ cum să fac, ce să fac, și deodată mi-am amintit două lucruri: viața copilului meu și moartea lui Isus Christos, și-am zis așa: Trebuie să trăiesc pentru copilul meu și pot suporta acest lucru greu pentru mine, dar incomparabil cu suferința lui Isus Christos. Și-am plecat în cabinet spunându-i doctoriței că vreau să-mi facă endoscopia, iar doctorița a făcut ce trebuia și aproape că n-am simțit pentru că în acele momente mă gândeam la Felix, care

era cu bicicleta pe câmpul din apropierea casei cu un alt copil să caute ouă de prepeliță, așa-mi spusese mama la telefon, și la rănilor lui Isus Christos răstignit pe cruce. Pur și simplu nu eram în cabinet, ci suspendată între două iubiri, una care se juca pentru mine și una care suferea cu mine.

Este adevărat, credința și iubirea îți dă putere așa cum l-am auzit rostind, tot cu putere, pe Mitropolitul Bartolomeu Anania, care când spune În numele Tatălui și-al Fiului și-al Sfântului Duh! simt cum mă fac mică, atât de mică încât ajung mult mai jos de genunchi.

M-am apropiat treptat de Dumnezeu așa cum e mai bine să te apropii de marile minuni. Prin pașii mici ai suferinței care nu te împing înainte în plan geografic, terestru, ci te ridică mai sus în gândire și cred că suferința este vectorul cel mai sigur spre credință, iar acum știu cum trebuie să mă rog și am învățat să aștept pentru că rugăciunea este sinonimă cu răbdarea ca să exersăm procesiunea continuității așa cum pământul trebuie să aibe răbdarea trecerii nopților în rotirea lui în jurul soarelui și să primească răbdător sculptura luminii de lună ca să fie pregătit pentru poleiala cu aur, sau așa cum și viitorul violonist trebuie să descopere treptat taina firelor viorii, ca să se bucure de sunetul integral al muzicii. Așteptarea am experimentat-o mai târziu, la fel și răbdarea. M-aș mai întoarce la vremea adolescenței, dar

numai cu condiția să am răbdarea s-o trăiesc fără să am nerăbdarea să treacă repede ca-n seara când mi-am machiat ochii ca Irene Papas. Atentă, să nu mă observe nimeni, am mers la oglindă și m-am privit în lumina mântuitoare a intimității ca pe-o necunoscută. În seara aceea am urmat-o pe acea necunoscută, pe calea integrantă a celor două fețe, copilărie și tinerețe, prin cele două tunele ale ochilor către lumea tulburată de cele două forțe, Bine și Rău, care m-a atras deși nu se contura foarte clar, dar era atractivă datorită misterului și-a curiozității specifice vârstei de șaptesprezece ani, atunci când nimic nu e prea târziu și totul e prea devreme, atunci când strada scânteiază sub tălpile tale chiar dacă-i înnegrită de noroi.

– E frumoasă fata dumneavoastră, i-a spus mamei o coafeză de la cea mai mare coafură din oraș. O lăsați s-o trimitem la București? Se caută o fată pentru a fi coafată pentru reclamă. Lăsați-o! Va fi pusă în toate vitrinele din țară.

Apropo de frumusețea fizică și, mai detestabil, de perfecțiune, alt clasament inventat cândva de un anonim nefericit, preluat și perpetuat până în zilele noastre de către oamenii slabi. Nasurile noastre au câte două nări, după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, deci sunt perfecte. Gurile noastre au câte două buze, tot după chi-

pul și asemănarea lui Dumnezeu, deci sunt perfecte. A clasifica josnic oamenii în astfel de categorii, din punctul meu de vedere, reprezintă o ofensă adusă noțiunii de Dumnezeu. Și, privită de aproape, orice frumusețe poate deveni un țipăt strident de cocoș, iar orice urâțenie poate să urce într-un cântec de privighetoare.

Propunerea coafezei n-a interesat-o pe mama. Categorie, nici vorbă. Iar eu nu aveam niciun cuvânt, nici măcar măcar gramul de atenție care să implice vreo explicație din partea ei. E-adevărat, am fost foarte tânără, elevă în clasa a unsprezecea și trebuia să fiu supravegheată, dar tot atât de adevărat este că nu eram un copil. Și acest adevăr consta în faptul că funcționam într-un program impus, un fel de roțiță dințată în angrenajul unui ceas care arată ora exactă după placul ceasornicarului.

Altădată, printr-a zecea, a venit un om în școală și ne-a urmărit pe terenul de sport unde eu aruncam cu niște pietricele. M-a chemat la el și mi-a spus că vrea să vorbească cu părinții mei să mă lase la atletism. Nu le-am spus, știam că n-am nicio șansă din partea lor să văd lumea, cum spusese acel antrenor. Toate ușile mele apărute din senin spre viitor au fost zăvorâte de-o mentalitate întunecată de negura unui trecut cotropitor. Și cred că de-aș fi avut altă mamă mai devreme mi-aș fi simțit aripile, mai sus aș fi zburat.

De fapt, nu aveam voie aproape nimic din inițiativă proprie, în afară de obligația să învăț și să fac o școală superioară în domeniul tehnic, impus de ea.

Absolut totul mi-era stabilit dinainte și trebuia să acționez la comanda mamei, tata fiind foarte ocupat cu asigurarea traiului nostru și nefiind la curent cu comportamentul ei. În clasa a opta, când mă pregăteam pentru admitere la liceu, mama nu m-a lăsat să dau examen la liceul economic unde am vrut eu, ci mi-a ordonat că trebuie să merg la liceul sanitar. Așa că m-a înscris la liceul sanitar, domeniu pe care-l apreciez enorm, dar căruia nu i-aș fi făcut față, nefiind compatibilă cu petele de sânge, și la al cărui examen am fost respinsă cu o notă suficient de bună pentru a fi fost admisă la liceul economic. Cu siguranță, am fost neobservată ca un bob de mazăre într-o iarbă înaltă.

Mi-a plăcut foarte mult să învăț, dar cel mai mult mi-a plăcut să-mi înot gândurile în apele iluziei, pentru că numai așa compensam frustrarea emanată de realitatea apropiată, pe care mi-o amintesc cu tot mai multă ușurință datorită trecerii timpului vindecător prin straturile depunerilor sale, dar o suport cu greu din cauza memoriei tipice omului muritor. Adică, amintirea de-a fi tratat nu natural, ci într-un mod alopăt din farmacia toxică a gândirii omului inadaptabil căruia-i este

străin sentimentul dragostei și-al comunicării, ca refuz al viziunii și introspecției jurului său, cum ar fi să refuzi a iubi un om în primul rând pentru că este semenul tău, sau gardul de lemn care-ți împrejmuiește curtea, nu doar pentru că te securizează, ci și pentru că cineva a sădit copacii și altcineva a făcut din el scândurile, gardul simplu de lemn purtând în el memoria semințelor și-al vremurilor. Și pentru că de mică mă simțeam ca un obiect în ochii mamei, ochi din care așteptam cea mai mare atenție și apreciere, am evadat într-o lume creată de propria-mi imaginație, unde meditam atât cât mă ajută mintea de copil, și-mi plăcea să contemp lu nimicul liniștitor din acel spațiu creat din nevoia mea de tandrețe. Nici nu aveam opt ani, cred, când am auzit o discuție între mama și-o vecină cum că cineva din sat avea un copil din flori. Atât de mult m-a fascinat ideea încât l-am văzut cum iese din pământ, se deschide încet într-o floare multicoloră, cum se acoperă cu petale și-i încolțesc în jurul ochilor fire de iarbă ca două evantaie. Îmi părea foarte rău că nu sunt și eu copil din flori, pentru că acel copil, în viziunea mea, radia de fericire și-mi zâmbea fără să mă cunoască.

Îmi plac florile și copiii. Toate florile și toți copiii sunt frumoși pentru că ei nu trădează din răutate ci prin parfumul propriu al inocenței. Spinii unui trandafir au

memoria vegetală a blândeții din rădăcină și nu-i agresivitate conștientă din partea lor când te înțeapă așa cum nici păpădia nu știe cât este de tandră, nu știe că puful ei este mângâietor și, dac-ar fi fost înțepătoare, nu era vina ei că-i atât de irezistibilă prin formă încât te atrage s-o rupi și s-o suflă în vânt. Dacă era așa, păpădia m-ar fi orbit de mică pentru că era cel mai spectaculos și ieftin joc de primăvară. Primăvara la țară este doldora de frumusețe și nici nu depinde de celelalte anotimpuri. Primăvara nu începe după sfârșitul iernii precedente, ea este însuși începutul următoarei ierni.

Cele mai speciale flori le-am primit de la Felix, când venea de la școală și culegea din șanțuri tot felul de floricele pe care le combina cu fire de iarbă în cele mai spectaculoase ikebana.

Acum îmi cumpără flori scumpe, aranjate în buchețe speciale, cu anumite ocazii, dar acestea nu pot să întrecă buchețelele mici cât palma lui de copil, din vremea aceea când fiecare șanț ascundea o grădină frumoasă pentru mama. Gestul de a cumpăra un buchet de flori spre a fi dăruit este frumos, nu-i vorba, dar nu se poate compara cu faptul că trebuie să te apleci tu ca să culegi acele flori, să îngenunchezi puțin în povestea unui dar. Iar gestul frumos este întotdeauna o ușă deschisă spre suflet prin care, indiferent de anotimp, se prezentează o primăvară miraculoasă.

Am păstrat toate desenele și bilețele scrise de Felix în copilărie, nu le-am aruncat că mi-aș arunca o parte din suflet, o bucățică de cer. El nu știe că și-a împărțit copilăria cu mine, că am curs contopiți în aceiași povești, încolțind împreună ierburile vechi din șanțurile copilăriei mele. Îmi amintesc cum inventam povești ca să-l adorm și cu atâta patimă i le spuneam că s-a înșelat și verișorul meu Mihai, om în toată firea, care fiind în vizită a asistat la asemenea scenă și m-a ascultat cum ascultă un copil somnoros povestea de seară.

După ce Felix a adormit, m-am oprit din povestit.

– Hai, spune-o pentru mine, vreau să știu cum se termină! mi-a spus foarte serios Mihai.

– Ce să se termine? i-am răspuns râzând. Le inventez.

– Vai, am crezut că-i o poveste adevărată! a spus Mihai, zâmbind.

Nu erau povești adevărate, cum a crezut Mihai, erau cele mai adevărate povești pentru că le trăiam împreună cu copilul meu.

Mi-era drag Mihăiță, cel care a fost odată blândul meu verișor. Spun la trecut, pentru că el s-a sfârșit așa cum toate se sfârșesc, paradoxal, după modelul începerii poveștilor. În acel an el s-a stins departe, în afara spațiului natal, și avea numai douăzeci și cinci de ani, vârstă la care încă îi mai plăcea să se joace. Îmi amintesc

dramatic de Mihăiță, ca de-o cireășă căzută din pom înainte de vreme, o cireășă frumoasă, mare dar coaptă numai pe jumătate. Îmi aduc aminte de el și cu puțin umor tandru, când deschid dulapul cu cheița. Toate cheile mobilei de sufragerie mi le-a luat bunica în ultimul ei an de viață, după ce-a suferit un atac cerebral și nu mai putea să facă diferența dintre lumina soarelui și-a lunii, ea fiind captivă într-o permanentă plasmă a unor fragmente din trecut, într-o nebuloasă întunecime a prezentului, și le-a pus într-o pungă, sub pernă. Când le-am găsit și-am întrebat-o ce face cu ele mi-a spus că le-a pregătit ca să i le ducă lui Mihăiță cu care și-a dat întâlnire în gara din Vinga. În acea zi a dispărut de-acasă reușind să treacă peste toate precauțiile și măsurile noastre de-a o ține sub supraveghere în curtea mereu cu poarta închisă și cheia ascunsă. După câteva ore de căutare am aflat că ea se află într-adevăr unde și-a dat întâlnire cu Mihăiță, în gara din Vinga. Acolo am găsit-o pe-o bancă, cu ochii încremeniți pe linia ferată. Avea punga cu chei în mână și aștepta acel tren de fum. Era îngrijorată că Mihăiță nu mai apărea și întristată în același timp că nu a venit nici măcar mama ei sau vreunul dintre copii. Am văzut-o în două ipostaze, victima propriei boli și în același timp însăși inocența desăvârșită între liniile celor două lumi, așteptând să sune clopoțelul acelei mari sosiri care i s-a anunțat din

difuzorul cerului. Dar, sosirea pe care-o aștepta sălășluia în praștia unui gând de dor orientată spre absența propriului discernământ, cei așteptați nemaifiind slujbașii respirației demult iar ea neștiind că așteaptă de fapt niște fantome. Însă, nu după mult timp s-au întâlnit. Am fost convinsă de asta după chipul rigid și rece al bunicii din care radia bucuria și împăcarea. Desigur, n-am văzut întâlnirea lor cu ochii mei pentru că eu trăiam, și încă trăiesc, iar ei trăiesc în mine prin ramificația urmelor, că moartea nu poate anihila punctul de uniune din sistemul de referință al trecutului. Ea acționează doar în prezent, ucide materia dar nu și punctul magic, acela care s-a rotunjit în primul om și a fost preluat ca o ștafetă de înaintașii noștri prin sângele lor, transferat din generație în generație, cum trece rotundul oului de pasăre în geometria imagistică a bățăilor de aripi din sfera zborului.

Când Felix a mai crescut, am trecut la lectură și-i citeam din cărți, Fram ursul polar, poveștile lui Andersen și cam tot ce credeam că i se potrivește, iar mai târziu am ajuns să-i citesc și din Legendele Olimpului din care am o amintire dulce ca mierea. Felix avea vârsta de vreo nouă ani și eu tot încercam să-l conving să înghită câte-o linguriță de miere. Citindu-i din legende, ajung la partea cu Zeus care, copil fiind, se hrănea cu laptele de capră al Amaltheei. Simțindu-l prins în

poveste, mi-am zis că acum e momentul și am adăugat de la mine cum că-i plăcea foarte mult să-l bea cu miere. Probabil s-a văzut pe fața mea că mint sau poate am insistat prea mult cu mierea aia, că numai ce-mi sare copilul în picioare, și-mi spune râzând:

– Vreau să văd unde scrie miere! arată-mi unde scrie Miere!!

Culoarea copilăriei nu se vede cu ochii fizici și nu există paletă de culori s-o picteze. Culoarea ei se lasă descoperită doar în fața mângâierii prin al cărei turbion copilul se vede întors în sine cu toate simțurile lui înalte. Un filon de aur cu aripi de lumină care-și ia zborul spre cer și revine pe pământ mai repede ca razele soarelui, este glasul unui copil. Iar în ochii unui copil se intră ușor și se pleacă greu, că nu există ființă să dorească lunecarea unei clipe de tandrețe în minuscul, așa cum și un punct de nefericire n-ar vrea să iasă dintr-o magmă de fericire.

Când am fost copil, prietena mea Ani m-a iubit ca un copil pentru că râdea împreună cu mine doar ca să fim la fel și dacă mă durea ceva plângea împreună cu mine, iar asta înseamnă iubire. Primăvara, când trebuia să adunăm plante medicinale pentru școală, pe vremea comunismului, ea, care-avea curtea plină de mușețel, îl

împărțea cu mine, la fel și un baton de ciocolată. Asta depășește iubirea pe care-o experimentăm la maturitate când se poate să te dăruiești unui om și la nevoie să pășești pe vârfurile picioarelor în urma lui dacă-i în pericol să se vâneze pe sine însuși urmărind o nălucă, dar nu te vei ruga niciodată lui Dumnezeu, ca un copil, să te transforme într-o lanternă.

Cu Ani am petrecut primii opt ani de școală, în aceeași bancă. Era brunetă, cu ochi negri și veseli, și avea părul negru, lung și foarte des, pe care-l purta împletit în două codițe prinse tot cu combole.

După terminarea clasei a opta am plecat în orașe diferite la liceu, și ne-am pierdut urma aproape douăzeci de ani până într-o zi când ne-am revăzut absolut întâmplător, în Arad. Purta părul mai scurt, dar mă privea cu aceeași ochi, și era mama unui băiețel de cinci ani. Am pus la cale o întâlnire împreună cu băieții noștri, de Ziua Națională, la Întâi Decembrie.

A fost o zi magică, noi două cu copiii, parada militară, milioanele de confeti și soare din plin de parcă era primăvară. Toți anii s-au topit în ziua aceea și-am reînviat copilăria, râdeam amândouă fără să știm de ce, doar ca să râdem. N-am știut c-o văd pentru ultima dată. Fiecare clipă de-atunci mi-a rămas în memorie un fascicul de alarmă a preaplinului de frumusețe, ca un semn anticipativ că se-apropia ceva. Dar noi n-am observat că

totul era prea minunat ca să dureze. N-am știut că un fragment de basm trăit și nu visat poate să treacă brusc într-o arhivă de durere. Eu și ea, în momentele acelea, eram două suflete fermecate plutind deasupra orașului, două păsări libere, fără gânduri, fără să știe că poate să apară un vânător care să le despartă pentru totdeauna. Și, despărțirea noastră din ziua aceea a fost chiar așa, pentru totdeauna.

La scurt timp, aud o știre la un post de radio local cum că la Vinga a avut loc un accident mașină, în care a murit o femeie de treizeci și opt de ani. A doua zi am aflat că despre Ani era știrea. Nu am mers s-o conduc pe ultimul drum, pur și simplu am vrut să-mi rămână în minte drumul nostru de dimineață din vremea când mergeam împreună spre școală, pe ulița simplă și cea mai frumoasă din lume. Nu mult după acea nenorocire Ani a venit la mine, în vis, spunându-mi fix așa: Neți, du-te la mami și spune-i să-ți dea din partea mea parfumul ăsta! și mi-a arătat pe etajera din baie o sticlută cu un parfum galben, plină pe jumătate, în formă de clepsidră. Atât de scurtă a fost toată vizita ei secretă, cât ultima noastră zi împreună, dar n-am mers la mama ei pentru că n-am avut curajul s-o întâlnesc. N-aș putea privi ochii unei mame care și-a pierdut recent un copil, chiar n-aș ști să gestionez în mod normal momentul, să-mi aleg cuvintele. Iar dacă totuși se întâmplă să fiu față-n față cu o

astfel de persoană, că am avut și astfel de momente grele, nu pot dialoga coerent din cauza încordării interioare ca un malaxor în carne vie, și orice alt subiect de discuție aș alege, acea a treia persoană nevăzută se interpune ca un blindaj transparent de care se lovesc cuvintele și se întorc înapoi izbind inima.

După un timp iar am visat-o. Eram amândouă într-un spațiu închis, plin de lume. Eu voiam să ies și Ani mă trăgea de picioare, cumva s-o smulg din acel loc. Nu scăpam nicicum de ea, mă trăgea înapoi în timp ce mă tot zbăteam să pășesc. Și am scăpat până la urmă ca omul cel mai laș, iar ea a rămas într-un ungher al viselor mele de unde n-a mai apărut niciodată. Rămasul ei îl compar cu acel ceva care crește în tine din pantofi și-ți inundă celulele în timp ce urci treptele unei mănăstiri, un fel de rest al urmei care nu păgubește ci te numește, pentru că trăirea omului reverberează mai intens atunci când se eliberează de corpul fizic și se descotorosește de materia pe care a purtat-o ca pe un ingredient de tulburat esența, atunci când se autodistilează, și cea mai importantă componentă trece în ceea ce emană în urmă, aceasta fiind adevărata linie a trecerii lui pe-acest pământ înconjurat de un imens și misterios adevăr învăluit în absență. Și-am mai înțeles din visul cu Ani că și eu pot să cad chiar acum pe marginea colii de hârtie într-un gol de

existență cu însușiri necunoscute pământenilor care să mă topească în propria-mi urmă din visul cuiva.

La mormântul Anei am fost după multă vreme. Eram împreună cu cumnata mea în cimitirul din Vinga să punem flori și lumânări de ziua morților și pentru prima dată, după ce-n toți anii i-am pus flori prin alt-cineva, m-am hotărât să merg la locul ei de veci, mai exact întâi să-l găsim într-o zonă aglomerată de cruci asemănătoare.

– Na, acuma unde-o fi Ani? zice cumnata mea, privind descurajată într-acolo.

– Aici e Ani! Asta e ea, i-am zis foarte sigură, arătându-i unul din monumentele albe care se aseamnă cu celelalte din jur, deși habar n-aveam cum arată și inscripția era pe partea cealaltă, iar noi ne situam în spatele lor. Și așa a fost.

Niciodată n-am să înțeleg de unde-am avut atâta siguranță dar țin minte cum m-a atras ceva, cum n-am avut nicio îndoială, deși nimic n-a fost logic. Poate ea m-a așteptat, poate morții nemaiavănd răbdare sau nerăbdare, stau într-un fel de așteptare neînțeleasă de noi, precum așteptarea mută a viței de vie plină de struguri cu ochii vegetali deschiși spre ochii culegătorului, ca niște bolți de transparentă din care radiază bucuria de-a

fi în atenția cuiva. Sau, în cazul prietenei mele, bucuria de-a fi rămas vie în memoria mea.

Port mulți morți vii în memorie de pe vremea când eram mică și nehibzuită și abia așteptam să moară cineva dintre neamuri, acesta fiind unul din rarele prilejuri de a-mi întâlni toți verișorii. Asta pentru ca viața la țară, deși-i frumoasă, totuși e cam plictisitoare, ca un cântec de greier adică până la un punct, că mai vrei și altceva. Și acest altceva erau nunțile și înmormântările, pentru mine. Că altfel, nu prea erau ruperi de ritm, în afară de cele patru anotimpuri, pe care le așteptam ca pe niște mari evenimente, să se mai schimbe atmosfera din perimetrul meu restrâns, în viața mea monotonă.

Cel mai mult îmi plăcea primăvara să încep cu fetele din stradă campionatul de șotron, vara mă bucuram de stratul gros de praf de pe uliță, pulberea formată de pe urma trecerii cărușelor fiind natura cea mai fină, toamna așteptam să-nceapă școala, ale cărei porți le treceam ca pe niște porți de cer, și iarna așteptam cu nerăbdare zăpada și, mai mult, sărbătorile, când mergeam la colindat. Colindam pe bulgărește, limbă în care am învățat pentru prima dată și rugăciunea Tatăl nostru. Până în clasa întâia n-am vorbit deloc românește, iar mama a fost nevoită să învețe limba bulgară. Cred că ne înțelegeam destul de greu când eram mică, și-mi spune că făceam tot felul de mofturi. Dar nu erau mofturi, și țin

mente cum înghițeam mâncarea de frică, obligată să mă grăbesc, făcând deseori alergie pe fond de stres. Asta se întâmpla pentru că mama mânca foarte repede, pe nemestecate și asta ne pretindea și nouă, mie și fratelui meu, iar când, mai târziu, am întrebat-o de ce-a procedat așa mi-a spus că poate asta-i vine din copilărie, când trebuia să se grăbească la masă ca să apuce să înghită și ea câte ceva. Și cred asta.

Mama și-a trăit copilăria în atmosfera de refugiu a părinților ei, după numai zece luni de la naștere, în Basarabia într-o familie înstărită cu rădăcini rusești din partea tatălui. Cred că acesta este motivul pentru care iubesc Rusia. De dragul ei am învățat limba rusă, de dragul ei ascult muzică rusească tradițională care-mi reînvie ceva-n adâncurile interiorului, acel ceva care-și recunoaște clișeul inițial, precum ciocârlia în sunetele muzicii din sângele ei, zămislit pentru a cânta ode propriei jertfe. Părinții mamei erau oameni prosperi, întreprinzători, aveau multe case, mult pământ, utilaje agricole, au dezvoltat chiar și-o afacere comercială în Ungheni unde trăiau foarte bine împreună cu cei patru copii. După tăvălugul războiului, într-o zi, bunicul Ion a găsit în grădină un ofițer neamț, rănit, pe care l-a ascuns în casă și l-a îngrijit până când și-a revenit și a putut să plece acasă, în Germania. La plecare, ofițerul i-a dat bunicului

adresa unde-l poate găsi dacă va fi vreodată în dificultate. Dar unul din slugile bunicului l-a trădat pârându-l la primărie. Aceasta a dus la acea seară crucială când bunicul a fost anunțat în secret de către unul dintre finii lui care lucra la primărie că-i trecut primul pe lista de-a doua zi pentru Siberia și chiar în acea noapte, după ce a împușcat toate butoaiile cu vin din beci și-a urcat familia și câteva bagaje în tren, într-un vagon de marfă și au trecut granița în România. În gară la Iași bunica, deznădăjduită, a plâns și l-a rugat în genunchi să se întoarcă acasă, chiar a vrut să-l părăsească și să se-ntoarcă cu copiii mici înapoi, cel mai mare având la vremea aceea doar unsprezece ani, iar el i-a spus:

– Sofia, dacă nu vii cu mine, aici te-mpușc!

L-a urmat prin România, ani și ani de zile din loc în loc, că se tot mutau de frică să nu-i găsească rușii, și astfel, nu reușeau să se stabilească într-un loc unde să-și găsească liniștea și să prindă noi rădăcini. Ar fi avut o șansă dacă n-ar fi pierdut adresa ofițerului german. Aici, în România, bunicul și-a distrus toate documentele, inclusiv actele de identitate și-a început orbecăiala prin labirintul mărginit de prăpăstiile nesiguranței. Mama-mi spune că a făcut clasa a șaptea în trei localități. Mi-a povestit cum au suferit de foame și cum o dată mama ei

a furat un cocor împuşcat, căzut la ei în curte, călcându-și pe principii și mințindu-l pe vânător. Așa au trăit, cu frica de-a nu fi descoperiți, în ritmul inimii, accelerat, care nu voia să ia parte la tot ce săvârșeau mâinile goale și desperate de foamete și fugă, pentru că, între timp au aflat cum că a doua zi după ce-au fugit din Basarabia, toți frații bunicului au fost duși în Siberia, și acolo au și murit. Nu s-au mai văzut niciodată.

După refugiu, bunicul nu s-a descurcat deloc, au trăit extrem de greu, nu aveau hrană, îmbrăcăminte și locuiau cu chirie pe unde apucau, locuri unde și verile erau asemănătoare cu locurile de iernat având foamea în punctul lor comun cum a fost și într-una din ierni când s-au hrănit numai cu boabe de porumb coapte pe sobă, și-acela furat din porția primită de la o fermă de unde bunica luase cu contract găște pentru îndopat. Drumul pe care l-au călătorit printre scrâșnetele de alarmă a sărăciei s-a oprit la un moment dat într-un punct de siguranță, un pământ nou, stabil și sigur în care-au intrat supraviețuitori cu tălpile goale sub care și-au sfârâmat, în sfârșit, anonimatul.

Locul din România unde-au auzit pentru prima dată Aleluia în simplul foșnet al ierburilor este Orțișoara, sat vecin cu Vinga, unde s-a născut și trăia tata, într-o familie de bulgari. O, VINGA! Un sat mic cu ulițe strâmte și întortocheate pe un deal mic, acum, dar cândva

acolo era tot pământul închipuirii mele. Străzile se dilatau văzând cu ochii și dealul oglindea paradisul de care-mi vorbea bunica bulgăroaică, cea care m-a crescut. Bulgăroaicele erau toate femeile din lume pentru că la vremea aceea nu am cunoscut altele, hainele lor simple erau cele mai frumoase pentru că nu am văzut altele. Bulgăroaicele purtau din smerenie câte un batic negru pe cap, dar erau luminate la chip datorită credinței, spovedania pentru ele fiind un eveniment ridicat la rang de principiu. Femeile mai în vârstă purtau în anotimpul cald un fel de eșarfă neagră încrucișată peste rochie, ca un fel de legământ cu Golgota, vorbeau liniștit și treceau pe stradă ca niște cruci vii cu două mâini și două picioare. Nu aveau paltoane, iarna purtau o pelerină dintr-un material gros, călduros, un pătrat textil cu franjuri în care le-am văzut înfășurate mai târziu și pe femeile sublime din filmele lui Tarkovski. Femeile bulgăroaice aveau palme cu miros de arpagic, cultivarea arpagicului fiind ocupația lor de bază. Vara îl pliveau fir cu fir de iarbă, toamna îl scoteau din pământ trecând o unealtă mică din fier printre rânduri ca să desțelenească locul și-apoi îl adunau, bobîță cu bobîță, în lădițe de lemn. Totul se petrecea pe câmp, într-o zonă mai depărtată de sat, unde mergeam și eu cu bunica, la parcela noastră. Câteodată ne ducea bunicul cu căruța, iar când nu se putea, mergeam pe jos așa cum plecam cu ea și în pelerinajul

Sfântului Anton pe un alt deal din marginea satului unde erau vreo zece troițe și un izvor căruia i se spune și-acum Izvorul Sfânt. La arpagic, luam perinuțe pe care ne așezam lângă strat și, povestind despre toate nimicurile lumii, înaintam ca niște melci uriași până seara. După ce recoltau arpagicul, bulgarii îl urcau în pod la uscat de unde toată iarna îl coborau în coșuri de nuiele, în casă la cald, să-l sorteze. Țin minte că erau vreo trei mărimi de arpagic și fiecare avea alt preț la vânzare. Cu cât ceapa era mai mărunță cu atât era mai scumpă în piață, primăvara, sau când îl vindeau en-gros, de-acasă, comercianților care veneau în toiul iernii. În serile de iarnă, bunica aducea arpagicul din pod într-un coș mare de nuiele pe care-l răsturna pe masa lungă de lemn, din bucătărie. De jur împrejur erau așezate mătușile mele cu sufletele împletite între ele și cu umbrele capului lipite de tabla mesei și fiecare-și lua câte-o grămăjoară de arpagic pe care-o sortau pe mărimi într-o atmosferă aurită cu povești drăguțe, lacrimi și multă jertfă. Când o bobită de arpagic cădea pe jos, o căutau ca pe-un bănuț de aur. Asistam cu cea mai mare plăcere la ritualul arpagicului pentru că-mi adoram mătușile bulgăroaice și poveștile lor de viață. Tata se trage din bulgarul Hrista Bociov, străbunicul, care avusese pământ mult în arendă, prin anul o mie nouă sute, și venea des în România. Aici s-a îndrăgostit de una dintre femeile din sat care-i lucrau pă-

mântul. Asta în condițiile-n care era căsătorit în Bulgaria și avea și patru copii, dar pe care i-a părăsit, stabilindu-se definitiv la Vinga și însurându-se cu acea femeie, străbunica, cu care a mai avut trei copii, printre care și bunicul. Străbunicul bulgar fost un om aspru la chip, dar și la comportament mai ales atunci când a părăsit Bulgaria, spunându-i din tren soției credincioase care l-a condus, ca de obicei, la gară:

– Uită-te bine la mine, Peno, că acum mă vezi pentru ultima dată! Iar ea auzind asta a leșinat pe peron, dar el nu s-a mai uitat în urmă.

Într-adevăr nu s-au mai văzut niciodată, străbunicul nu s-a mai întors, iar legătura s-a rupt definitiv în acea zi când și-a abandonat soția lângă linia de tren ca pe un muc de țigară. Gestul lui s-a impregnat într-o victorie câștigată printr-o strategie dezonorantă în istoria familiei și o confirmare a caracterului masculin bulgăresc în care predomină impulsivitatea și nu cumpătarea.

Părinții mei, prin înaintașii lor, vin din spații diferite, cu istorii diferite, dar ambele pline de frustrări și pete negre și poate din cauza acestor puncte comune nu s-au potrivit deloc la viziune. Tata era un om generos și sensibil, iar mama era materialistă și insensibilă. Sau,

poate, aceste două trăsături trebuie să coexiste pentru vreun motiv capital dintr-o anumite clipă de existență și, la urma urmei, nimeni nu poate fi acuzat sută la sută pentru vreo vină deoarece fiecare dintre noi este purtătorul unui istoric personal-nepersonal. Însă, acel decalaj psihologic ducea la conflicte foarte dese și, treptat, tata s-a refugiat în patima și cadența alcoolului, care i-a fost singura constantă a compensării la-ndemână.

Din cauza viciului și-a generozității naive, plus maniera în care se desfășura munca pe vremea comunismului, a ajuns într-o dificultate profesională în combinație cu conducerea superioară a întreprinderii, și totul a culminat cu arestarea lui chiar în vara-n care trebuia să mă înscriu pentru examenul de admitere la facultatea al cărei profil și-așa nu era alegerea mea.

Nu știu cum a decurs pentru tata acea hoție de libertate, dar sunt sigură că și-a strălucit demnitatea și în acele condiții. După trei luni a fost eliberat și-a venit acasă ca dintr-o pribegie milenară, foarte bolnav și foarte îmbătrânit. Procesul s-a încheiat cu achitarea unei sume mari de bani, ceea ce a dus la vânzarea casei părintești din Vinga. Casa din Vinga o port cu mine. Când mi se face dor de acasă intru în creier unde i-am făcut un loc sigur și mă plimb prin ea. O casă se poate face mică micuță cât să încapă într-un gând doritor. Și așa intru în camera de la stradă, apoi trec prin toate, pe rând. Des-

chid ușile cu un simplu gând, pășesc ușor, respir încet, am grijă să nu fac zgomot și mângâi toate obiectele cu privirea, ca să nu deranjez vreo scamă sau vreun fir de praf, să nu stârnesc ceva și să zboare liniștea, că acum e liniște. La plecare închid poarta de lemn peste toate închipuirile ce rezistă să nu moară și totul rămâne securizat sub stratul greu de liniște roșie cum e și culoarea cerului de deasupra casei ascunse în cuibul de minte forjat din amintiri. Tata n-a suportat acele trăiri și după șapte luni a murit răpus de un cancer galopant, neuitând de discreție până-n ultima clipă și scuipându-și sângele pe ascuns, pe patul de suferință, mut și tremurător ca o lumânare aprinsă în voia vântului. A trăit cu demnitate și așa a și murit, după care a plecat îmbrăcat sărbătorește, frumos, spre lumea cealaltă așa cum l-am știut în viață, drept și fără să întoarcă capul. Avea doar patruzeci și opt de ani și părul frumos, alb ca zăpada, singurul contrapunct cu tot restul, pentru că șocul l-a făcut praf cum face râșnița cu boabele de cafea, pe neașteptate, ele în punctul lor conștient crezându-se puse la adăpost, neștiutoare de-a fi fost înregimentate în căldura binefăcătoare a soarelui spre propria pierzanie înspre bucuria perfidă a unor papile gustative. Tata a fost singurul om fără viață pe care l-am sărutat în ziua plecării lui, pentru totdeauna, spre a fi așezat în tihnă, în pământul din Vinga pe care l-a iubit de pe vremea senină când liniile

viitorului încolțeau sub tălpile lui mici. Fruntea lui a fost rece ca o punte în condens între ziua călduroasă de iunie și acel dreptunghi rece, poartă spre zona iluziei rotunjită de Dumnezeu. Iar dacă morții ne văd, sigur m-a văzut, și nu îmbrăcată în haine negre. M-a văzut mireasă, ca-n ultima zi fericită a lui, nu cu mult timp în urmă când mi-a făcut nunta în desfășurarea căreia, chiar în acea noapte, a suferit primul atac al bolii și când l-am găsit retras într-un spațiu destinat depozitării meniurilor. Eu, albă mireasă față-n față cu neagra perspectivă a morții.

Nu cu Franți m-am măritat, așa cum mă tachina bunicul când eram mică, ci cu omul care în copilărie și-a animat singurătatea cu cea mai frumoasă mașinuță sco-bită de el dintr-un cartof, și care, mai târziu, a intrat pe ușa maturității puțin mai bătrân ca alții, cel care știe să iubească până la ultima celulă, asta fiind dovedit de fiecare dată când se înfășoară în jurul meu ca un scut de iubire și preia toată lava vulcanului depresiei mele, activat din când în când din senin, seninul acela înșelător, izvorât din lipsa de moment a optimismului și, bineînțeles, a credinței. Dar și omul pe care-l privesc uneori ca pe un camarad de călătorie, apropiat dar străin, din cauza vaporului fără nume pe care l-am ales amândoi repede și la întâmplare în portul de singurătate în care ne-am întâlnit, fiecare singur și deusolat, și-am

hotărât să pornim împreună sub incidența sunetului sirenei de plecare spre necunoscut, sunet ce și-a lăsat ecoul adânc înfipt în registrul călătoriei noastre, și care se-aude câteodată mai strident ca alarma.

Franți mi-a fost coleg de clasă în școala primară, cam obraznic și cu părul vâlvoi, un băiat pe care nu-l suportam, și bunicul, ca să mă tachineze de drag, îmi tot arăta o cană cu un desen în care doi copii se țineau de mână:

– Neți, uite fata asta ești tu și băiatul ăsta e... Fraaanți! Tu o să te măriți cu Franți!

Bineînțeles că nu-mi cădea bine și o dată m-am răzbunat. I-am pus în căușul căciulii din blană de miel, un pumn de coji de nucă. Era la masă, nu m-a simțit și-a plecat așa pe stradă. La scurt timp s-a întors din drum foarte supărat, ceea ce era previzibil, pentru că el se purta foarte îngrijit.

– Chiar asta merit? Așa m-ai lăsat să ies pe stradă? m-a întrebat foarte serios. Și mi-a fost rușine, pentru că bunicul era un om foarte sobru și credincios, iar în fiecare duminică la masa de prânz când, de obicei, mâncam carne de porc fiartă, îmi arăta în câte-un os, cu solemnitățe, semnele lui Dumnezeu și-ale Maicii Domnului. Așa l-am văzut prima dată pe Isus în iesle, într-o farfurie,

dormind într-un os. Și tot el îmi dădea zilnic câte cinci lei să-mi cumpăr bombonț, cum li se spunea bomboanelor pe bulgărește în Vinga, cuvânt adaptat din limba română, bulgarii din sat fiind depășiți de evoluția vocabularului autentic al limbii lor.

Cel mai mult, mi-a fost rușine și când au început să-mi crească pieptul în cele două forme ce rotunjesc feminitatea și pe care-aș fi vrut să le ascund într-o umbră. Țin minte cum mă cocoșam la probe când mergeam la croitoreasă, la tanti Florica, și ea-mi zâmbea îngăduitor muștrând-o pe mama să nu strige la mine ca să-mi îndrept spatelul că ea știe de ce mă comport așa, ea simțind cum mă apăsa transformarea.

Sunt sigură că mama nu știa pentru că ea este omul care n-ar putea înțelege filmul *La Vita e bella*, așa cum sunt sigură că tanti Florica, dacă ar fi văzut filmul lui Roberto Begnini pe care nu l-a mai apucat în viață, ar fi brodat pe rochiile prietenelor *La Vita e bella*, și mai știu că ar fi fost mama de care-aveam atâta nevoie cum are o floare de tulpina ei ca s-o susțină. Și pe ea am visat-o după ce și-a părăsit pentru totdeauna mașina de cusut, chiar de sărbătoarea Floriilor, când mi-a arătat în dulpul ei o rochie lungă, în cloș, cu romburi albe și negre și mi-a spus să merg la soțul ei s-o cer în dar. Din nou nu mi-am făcut curaj să merg, i-am spus doar lui Dan,

băiatul ei, așa în trecut, dar nu i-am stârnit interes așa cum nici atunci când m-am îndrăgostit de el, prin clasa a opta și n-am dormit o noapte întreagă așteptând să treacă repede, să vină a doua zi pentru că erau invitați la noi. Cu o zi înainte mi-am cusut capse la buzunarele unor pantaloni de catifea ca să pară originali, să-l impresionez, dar el nici n-a observat, și aproape că nu m-a văzut cu toate că eram în preajma lui, plină de emoția grea din cauza roiului de fluturi ai iubirii care invadează cămăruța înșelătoare a inimii și pe care nu-l poți alunga pentru că este dulce și colorat, pentru că zbaterea lor provoacă cel mai nestemat fior.

Altă noapte nedormită a fost când eram printr-a zecea. Mi-a adus tata o pereche de pantofi sport Otter, practic de negăsit la vremea aceea. Știam că eu, fată de la țară, voi stârni senzație printre colegii din liceu, și de bucurie i-am pus pe masă, iar în lumina lanternei m-am uitat la ei până dimineață. Pe-atunci făceam naveta cu trenul, mă trezeam dimineața la ora cinci și plecam cu tata pe-ntuneric la gară, în vale, pe un trotuar cu niște trepte neregulate, dar noi cunoșteam drumul și cu ochii-nchiși chiar și iarna când le-acoperea zăpada.

Îmi amintesc de zăpezile din Vinga, cât gardurile care nu erau prea înalte ca să rămână transparentă tabla de șah a satului privit de pe câte-o prispă îmbătrânită și să se vadă caii de departe, și cum sufeream că nu mă lăsa

mama la săniuș ca să nu mă îmbolnăvesc. Cu toate aceste precauții extreme tot era să mă piardă din cauza unei pleurezii. Asta s-a întâmplat după ce-am fost la un concurs de biciclete și când, fiind foarte încălzită, am băut apă rece. La scurt timp am început să transpir noaptea în somn, să slăbesc, iar doctorița din sat îi tot spunea mamei că nu am nimic grav. După câteva consultații și tratamente administrate greșit timp o lună, mama nevăzând nicio îmbunătățire m-a adus la un doctor specialist din Arad.

– Doamnă, ați adus-o prea târziu, i-a spus doctorul. Plămânul stâng e plin de apă.

Două luni am stat în spital, timp în care ai mei au trecut printr-o cumplită îngrijorare, trăind cu figura morții în casă, la masă. Tata venea zilnic să mă vadă, după orele de serviciu. Trecea printr-un canal de apă că nu se putea intra pe poartă nefiind în programul de vizită, îmi dădea multe monede că-mi plăceau și stăteam împreună, mai mult în tăcere, lângă gardul din curtea spitalului. Mi-l amintesc foarte trist și-atunci l-am văzut pentru prima dată pe tata lăcrimând, fără să-mi dau seama că-i vorba de mine, eu având la acea vreme doar șapte ani. În fine, doctorul a făcut rost de niște medicamente și m-a vindecat fără manevre chirurgicale.

Țin minte că am compus o scrisorică în spital în care le-am promis că nu voi mai fi bolnavă și voi învăța bine la școală. Cuvintele vechi scrise cu creionul ascund între aripile mici ale foii de hârtie sunetul cântecului de luptă pe viață și pe moarte între inocență și agresorul nevăzut care taie calea omului pe drumul vieții, și încă mai păstrez hârtia ca pe un bilet câștigător, dar și ca pe-o sublimă autoînvinovățire deoarece așa mă simțeam atunci, în spital, vinovată fără vină. Scrisoarea veche o pot raporta nevoii mele permanente de-a da explicații.

Acum scriu cu pastă albastră pentru că numai această culoare mă ajută în nevoia permanentă de seninătate și-mi amintesc prima mea zi roșie, pe picioare, ziua aceea când din senin apare izvorul de sânge din zbaterea stelelor interioare, acea sevă fierbinte și roșie care-alungă fetele din livada liniștitoare a copilăriei în marea și zbuciumata pădure a maturității. Aveam paisprezece ani când mi s-a întâmplat și mai simt și-acum fiorul de bucurie și rușine când am fugit plângând la mama.

– Mami, a venit! așa cum ai spus tu! acum ce să fac? i-am spus într-un suflet.

– Ce să faci? faci ce ți-am spus! mi-a răspuns răstit, văzându-și de treabă mai departe și lăsându-mă în

frământare ca un pui de pasăre căzut din cuib într-o tufă de trandafiri pentru că nu am înțeles nimic din ce-mi spusese ea în treacăt, prea devreme, într-o dimineață prea devreme.

Mai târziu când i-am reproșat și asta printre multe altele, mi-a replicat că sunt prea sensibilă și că viața trebuie luată în piept, că eu trebuia să-mi văd de treaba mea și să nu mă intereseze nimic altceva, că ea m-a îngrijit, m-a îmbrăcat, că am avut de toate, și haine, și mâncare, și seturi de bijuterii din aur. Și-am înțeles, a nu știu câta oară, ce-a însemnat fericirea pentru mama. A însemnat bani și aur, din nefericire. Oh, mama! Un om nefericit, blocat în plăcerea falsă a adunatului și numărărilor de bani așa cum o surprindeam de multe ori, în camera mare unde-și ținea economiile. Iar chipul ei, hipnotizat de bucurie în momentele acelea, arunca un mare junghi în inima mea. De-atunci detest aurul, și banii, și averile. Dar are și dreptate în ceea ce privește sensibilitatea mea, eu fiind un om de mămăligă, după spusele ei. Cu toate acestea, între un om de piatră și unul de mămăligă, l-aș alege pe ultimul să nu trec de una singură vreo punte nesigură. Omul de mămăligă, într-adevăr, nu are tăria unei pietre, e moale, dar are aromă ceea ce arată că poartă un suflet cald și un suflet cald simte, simpatizează și empatizează, și nu te va abandona

într-un eventual impas. Omul care poartă un suflet cald chiar dacă nu-i puternic întinde cel mai rezistent braț de susținere pentru că ajunge până la inimă, dar un braț rezistent, posedat de un suflet rece, nu va atinge nicio dată această dimensiune, și dimpotrivă poate funcționa ca o barieră defectă.

Sunt sensibilă, iar asta mă compensează și nu mă complexează. Sensibilitatea mă ajută să aud necuvintele și să simt un gest dinainte de-a se produce. Sensibilitatea mă face să nu trec indiferentă pe lângă oamenii căzuți, eu fiind omul care se va apleca oricând și oriunde să-i lege șireturile unui om neputincios, în primul rând că-i dau lui un ajutor, eu fiind mai tare, și în al doilea rând că poate legându-i șireturile mă dezleg pe mine de ceva rău și voi avea un păcat în minus. Și când îl văd pe nea Mitruț, un om simplu ca iarba, care îngrijește din preaplinul spiritului biserica din cartier și cum culege din curte și-o scamă, mă înduioșez până la lacrimi. Nea Mitruț este omul care luminează biserica în fiecare duminică cu prezența lui modestă, asistând la slujbă tot timpul în picioare. La fel de mult mă înduioșează și femeia de la salubritate care scrie cel mai frumos haiku cu o simplă mătură de nuiete, în fiecare zi, adunând praful trecerii omului pe strada principală, o cale simplă pentru noi, dar cred că importantă în marele univers pentru că, dacă

n-ar exista un singur element din marele angrenaj, poate totul s-ar dezechilibra și-ar deveni haotic. Femeia de la salubritate, ignorată de majoritatea trecătorilor, cred că este foarte importantă văzută de sus, pentru că-i cosmetizează pământului o cale, chiar dacă-i cât un vârf de ac. Poate, când nu mătură, i se întâmplă ceva rău universului, undeva în altă parte. Iar când o văd îmi vine s-o îmbrățișez pentru devotamentul ei, pentru faptul că și ea-mi susține drumul asigurându-mi estetic un fragment de trecere pe pământ, și poate o voi îmbrățișa într-o zi, ziua pe care-o voi alege să fac tot ce-mi trece prin cap, renunțând la prejudecăți și superficialitate, așa cum nu s-a întâmplat când domnișoara pe care o dată am găsit-o singură, plângând la o fereastră, mi-a spus că se gândește la tatăl ei care a plecat din lumea asta când avea ea patru ani.

– Și ți-l mai amintești? am întrebat, curioasă să aflu dacă are memorie de la vârsta de patru ani.

– Daaa! În fiecare zi! mi-a răspuns spontan, și mi-a îmbrățișat stânjeneala cu inocența ei.

Am fost sensibilă de mică și frica era prezentă-n mintea mea, în fiecare zi, la gândul că se va întâmpla ceva rău. Țin minte cum mă trezeam noaptea, pe la vârsta de șapte ani, din coșmaruri în care se ondulau pereții

casei de vânt în care mă visam plângând singură între dărâmături, iar bunica nemaștiind ce să facă cu mine ca să mă liniștesc chema în toiul nopții o țigancă din vale, care știa să citească în cositor. Îl topea într-o lingură, și-l văd și-acum expandat ca o floare cu multe colțuri.

– Fata asta-i speriată! repeta îngrijorată țiganca. Faceți ceva cu ea!

Cred că totul a început de la un trăsnet care și-a vărsat aurul dezastruos în mica mea făptură, într-o zi când eram cu mama și cu fratele meu în vizită la niște fini. Ei aveau două fete cam de vârsta noastră cu care ne-am retras într-o cameră să ne jucăm și, între timp, afară a început să plouă cu tunete și fulgere, iar la un moment dat camera-n care ne aflam a luat foc, mai bine zis s-a umplut dintr-odată de-o lumină orbitoare și de un sunet asurzitor. Trăsnetul a fost, iar suflul m-a aruncat câțiva metri-n spate, în urma mea căzând tencuiala de pe tavan. De-atunci mi-e frică de trăsnete și cred că tot de-atunci îi dau atâta importanță tavanului meu pentru că el, care cândva putea să măucidă, acum îmi primește confesiunile obligându-mă, datorită poziției lui, să privesc în sus.

Nu mi-e rușine să plâng, nu mă simt complexată de slăbiciunile mele și, oriunde m-aș afla, lacrimile mele au libertatea să rotunjească și să strălucească. Dacă ești atent la lucrurile din jur, dacă ești conectat cu tot sufletul la tot ce se poate percepe cu toate simțurile îngăduite de Dumnezeu, n-ai cum să nu fii atins la coarda sensibilă care-atâta știe, ca vița de vie primăvara, să-și picure seva. Când te regăsești în lumina din privirea omului care-ți cere o bucată de pâine, sau în copilul care te întreabă de ce el nu poate să meargă, sau în frunzele uscate pe care le măтури nu ai cum să nu fii și tu un cerșetor, un copil sau o uscătură, preț de câteva clipe. Lăcrimez când trec pe lângă blocul în care-a locuit fata creolă și se-ntâmplă aproape zilnic. Nu se vede nimic deosebit pentru alții, sunt doar două trepte de beton în fața ușii de la intrare, dar eu văd altceva. E acolo împreună cu primul ei iubit care-mi seamănă mult, doi adolescenți uimiți de magia iubirii, ea pe treapta de sus și el pe cea de jos, că ea era mai mică de statură, sărutându-se cu stângăcie, într-o zi în care nu mă așteptam să mă întâlnesc cu mine în pielea unui băiat și, când pentru o clipă, m-am întors cu zeci de ani în urmă la vremea celor șaisprezece ani, când m-a sărutat prima dată un băiat într-un tren. Dar băiatul de-atunci s-a pierdut printre oamenii timpului și trenul a dispărut, a fost aruncat la fier vechi, s-a topit cum s-au topit toate visele mele colosale, mai mari decât puterea

realității. Țin minte cum m-au emoționat acei doi adolescenți și nici nu știu cum de-am avut stropul salvator de rațiune să ies repede repede din acel spațiu care era numai al lor la momentul acela, făcându-mă nevăzută pe sub copacii străzii devenită brusc plutitoare, iar până am ajuns acasă am văzut dragostea în toți trecătorii. Pentru că nu poți să dai buzna în taina nimănui am fugit, ei fiind în minutele acelea fermecate două flori vorbitoare sub un soare multicolor. Pentru că nu poți deranja iubirea, care întrerupe fie chiar și câteva minute realitatea, a trebuit să fug. Pentru că așa-i iubirea, intră în retină și-ți transformă lumea într-un miez de rodie în interiorul căreia poți însufleți păsări din imagistica necuvintelor și când iubești nu trebuie să te miri dacă, după ce-ai luat colțul străzii, te-ntâlnești cu un pește mare de ciocolată, sau te trezești într-o dimineață înnorată cu doi sori în fereastră sau auzi în lătratul unui câine, cel mai frumos cântec.

Se spune că frumosul este acel ceva care-ți face plăcere să-l privești și-ți provoacă bucurie. Așa frumos l-am privit și eu pe Charlie Chaplin la televizor, învârtindu-se pe patinele cu rotile până m-a apucat plânsul că vreau și eu să am patine, să fiu ca Chaplin, ușoară și zâmbitoare. Eram printr-a șaptea. Am reușit s-o înduplec pe mama care în acea zi l-a trimis pe fratele meu la Arad

cu trenul, să mi le cumpere. Le-a adus, erau din fier cu câte patru roți și, bineînțeles, visul s-a ruinat când le-am pus pe picioare. Nici vorbă să mă pot roti ca Chaplin, nici nu aveam unde, că trotuarele din Vinga erau rupte, iar curtea noastră, deși era betonată, avea niște canale de care m-aș fi împiedicat. Au ajuns într-un șopron și le-am pierdut urma așa cum s-a pierdut și urma trecerii mele prin curtea copilăriei, ținută în cei doi nuci plantați de bunicul, curte unde țin minte și-acum mormântul din pietricele pe care l-am făcut împreună cu fratele meu într-o duminică splendidă de vară să îngropăm o broscuță. Aș vrea să intru în curte să-l mai văd, știu locul la fix, e acolo în spatele fântânii unde m-a ținut fratele meu de mână și-am plâns împreună pentru sufletul ei. Am plâns fericită. Pentru că lumina acelei duminici a fost atât de transparentă încât a iluminat curtea ca pe-o evanghelie, iar fratele meu, distant de felul lui, m-a ținut de mână în fața mormântului broscuței, și a fost suficient să simt că mă vede și mă iubește. Dar asta s-a întâmplat numai o singură dată, pentru că n-am mai găsit altă broscuță moartă, iar el s-a maturizat repede, trecând pragul copilăriei fără să se uite înapoi și nerăbdător să dea mâna cu tulburătoarea vârstă a adolescenței. Nu am curajul să revăd curtea veche și ori de câte ori trec pe lângă casă, dincolo de gard, aud cum vibrează o groapă în care sare

haotic o fantomă verde și mică, broscuța mea de măr-turie.

Nu tot ce ne place ni se și potrivește și totul are un tribut, se știe dintotdeauna, iar asta am experimentat și eu de multe ori, chiar și-n ziua de azi. Acum îmi place mult să citesc și să scriu, dar trebuie să-mi dozez timpul ca să-mi protejiez ochii, mai exact pe cel stâng, la care am leucom corneean. Problema vine din copilărie când, într-o zi, am mers cu bunicul pe câmp cu căruța și, trecând pe lângă un lan de porumb, o frunză uscată mi-a tăiat corneea, ca o sabie. De-atunci a început cea mai mare suferință și seria de internări, dar am ceva mai puternic ca medicamentele ce-mi dă putere și acest ceva nu este vreun sedativ, ci bătrâna necunoscută care merge prin centrul orașului, adusă de spate ca un bumerang. Ea vede doar picioarele trecătorilor și nu plânge. Acea bătrână este perfuzia mea de putere. De altfel, cei bătrâni sunt cei mai slabi din punct de vedere fizic, dar și cei mai puternici, spiritual vorbind, pentru că au scăpat rând pe rând de greutatea vanităților. Ei nu mai au orgolii, așteptări imposibile și nici nu mai vor să impresioneze pe nimeni, iar asta-i întărește în fața invazivei uzuri fizice. Ei sunt cei mai frumoși oameni pentru că acum, nemaivând ce pierde, știu să se poarte cu mai multă blândețe fără să aștepte nimic în schimb, iar blândețea

este cel mai frumos apanaj omenesc. Am căutat blândețea supremă în fiecare om creditat dar n-am găsit-o, pentru că omul nu este desăvârșit. Și am încercat să-i cumpăr pe oameni ca să-i îmblânez, dar am pierdut pentru că eu nu sunt desăvârșită. Până într-o zi când hazardul m-a răsplătit, nu printr-un om, ci printr-un obiect din piața de vechituri, într-o ladă plină cu obiecte, ca dovadă că supremația nu-i de găsit în materia unui om, ci în materializarea unui vis omenesc. Am întâlnit-o acolo unde mă așteptam cel mai puțin, și-am cumpărat-o cu un leu. Blândețea poate costa numai un leu în ziua de azi, dacă ai răbdare s-o găsești nu căutând, ci așteptând să vină în mod firesc, la momentul potrivit, cum a fost în cazul meu, la un comerciant care a adunat spre vânzare tot ce-a găsit aruncat, depășit de evoluție și interes. Atât a costat și intarsia cu chipul fecioarei așa cum nu l-am mai văzut. Privește în jos cu cea mai pură blândețe, i se văd doar pleoapele, dar simți ochii ei cum intră în tine și te mângâie. Și cred că atunci a fost programat de destin s-o gălesc. Un obiect comun, dar semnificativ momentului meu așa cum este și cântecul neașteptat al unui cuc pe-o creangă din curtea unui om singur. Radiația ei liniștită m-a atras pe loc, în acel spațiu plin de lume și zgomot, ca o insulă de liniște, virgină, care se oferă primului venit. Am pus-o la vedere și când am îndoieli, o privesc ca pe-o conjuncție cerească, îmi închipui că-i

stau cu capul în brațe, iar ea mă pătrunde ca un abur de tăcere duioasă.

Iubesc acea bucățică de lemn așa cum îl iubesc pe necunoscutul care-a confecționat-o pentru mine și poate a avut asemănări cu vecina mea, tanti Anuța, omul din care vezi cum picură lumina și smălțuiește lucios trotuarul, și care, când o întreb cum îi este, îmi răspunde cu cea mai mare blândețe: Cum să fie? Așa ca pe pământ!

Pământul acesta care ne ține nu ne are de partea lui, pentru că noi vrem cerul. Noi nu vedem în el altceva decât spatele întors al dușmanului. Îl iubim și urâm în același timp pentru că e dificil să te împaci cu gândul că acela care te hrănește se va hrăni la rândul lui cu tine. Cumva, pământul este o cloșcă ce-și înghite puii și nu din nevoia de compensare, ci ca să nu respingă recompensa, dar noi nu acceptăm asta cu seninătate din spaima că ne va descoperi de văzul care ne ascunde.

A fost o vreme când mă înghițea o prăjitură după ce-mi număra banii. Intra-n visul meu, uriașă, imitându-mă. Atât de uriașă cât era foamea pe care-o ascundeam sub mimica binelui ca să nu mă compătimească cineva după ce-a murit tata și-am rămas cu o grămadă de datorii. Atunci mama mea a fost, din nou, ca-n alte situații de criză, eroina care apare din pământ când ești pe linia întâi, în pericol și fără scăpare, și te

trage din fața gloanțelor. Numai în momentele extraordinar de dificile lăsa să iasă la iveală obeliscul din ea, cum a fost și-n perioada când am fost bolnavă de depresie, iar ea m-a vegheat din fotoliu ore-n șir, nerostind nicio vorbă, urmărindu-mă ca un câine de pază în stare de orice sacrificiu, ca să-și salveze stăpânul. Așa ne-a salvat și-n acei ani, luptând cu sărăcia până la epuizare, când ne făcea de mâncare habar n-am din ce. Mama, cea în care n-am crezut niciodată, a fost cel mai mare psiholog de pe pământ în acea perioadă încurajându-mă și repetându-mi mereu:

– Lasă, Neți, că nu murim de foame! Nu știi tu ce înseamnă să n-ai nimic!

Iar eu mă agățam de cuvintele ei știind că-i o învingătoare și-mi repetam în gând propoziția salvatoare ca pe-o mantră: Nu murim de foame! Nu murim de foame! dar nesiguranța creștea, și-am uitat și de Isus Christos pe care-l credeam nebun în biserica din Vinga, pentru că ne primea la intrare desculț și dezbrăcat, mai apoi descoperind că el este fratele cel mare al tuturor, buni și nebuni, ca să ne puncteze asemănarea în sfera lui izvoarătoare de lumină. El este fratele mai mare care și-a dat viața ca pe o jucărie în mâinile fraților lui mai mici, nouă oamenilor. Da, Fiul lui Dumnezeu este o jucărie cu duh,

jucărie cu care ne jucăm veșnicia. Stă la-ndemâna noastră, o luăm în mână când vrem și o aruncăm când vrem, iar jucăria nu se supără, cum nu se supără un căluț de lemn aruncat într-o ladă.

Pentru că numai o jucărie te face să te simți copil, Dumnezeu a ales să joace acest rol în extensia Fiului, o jucărie care oricât de necunoscător ai fi, se dezvăluie singură de secrete și te luminează ca lumina soarelui bobul de strugure agățat de firul său de viață cu încredere, fără să-și judece greutatea sau fragilitatea viței, crescând în pace și primind cu supunere toate intemperiiile. Strugurii nu mai au gustul divin, cum erau în copilărie strugurii crescuți în vița de vie întinsă pe lângă coridorul casei. Dar nu voi uita niciodată strugurii plini de soare pe care i-am mâncat într-o seară ireal de frumoasă, împreună cu bunicul meu. În după-amiaza acelei zile am mers la el cu bicicleta, la grajduri, unde lucra ca paznic, să-i duc un pachet cu mâncare. Asta era la marginea comunei și bunicul avea drept sediu o căsuță din beton cam doi pe doi metri, ca un cub. Am ajuns și, treptat după cum se lăsa înserarea, m-am simțit pe un alt tărâm. Eram doar noi doi, nimic nu mișca, nu era nimeni în jur, și liniștea cădea-n straturi ca o mană. Încet, la fel ca gesturile bunicului, soarele trecea în spatele cubului nostru mic în care încăpea doar o masă și-un pat de fier pe care le-am găsit, la venire, aurite de lumină.

La un moment dat mi-a cerut să culeg struguri din via care acoperea cubul, m-am urcat pe-o scară de lemn, i-am cules pe toți și i-am mâncat împreună pe pat. N-aș mai fi plecat niciodată, bunicul meu cel sobru mă iubea și-mi zâmbea cum nu l-am văzut niciodată. Și mâncam încet, bob cu bob, ochi în ochi, fără să simțim cum ne trece timpul pe sub nas și cel puțin unul din noi va părăsi încăperea. După vreo două ore a început să ne coloreze noaptea, și bunicul mi-a spus că trebuie să plec spre casă. Cu cât mă depărtam de el simțeam că ies din ceva ce semăna cu ținuturile fermecate din basmele pe care le-am citit. Până în acea seară am crezut că basmele sunt aievea, dar nu-i așa. Basmul este vestea fericită a unui tâmplar că din grinda lui sar așchii de aur, și nimeni altcineva nu le vede, nimeni nu-l crede, dar el continuă să strige.

Cubul de beton mai există și-acum, pe dreapta șoselei la intrarea în Vinga, abandonat și gol, și nu-mi explic cum de-a rămas neatins de valul schimbărilor, că toate grajdurile au fost renovate în hale industriale. Poate-i respinge ceva din vraja de-atunci pe constructorii de modernitate, sau poate este un dar. Iubesc acel cub și cred că și el mă iubește pentru că se-ncăpățânează să rămână în picioare, păstrând în ziduri acea seară frumoasă ca pe-o undă de lumină, alungătoare de întuneric.

În anii mici, când vorbeam cu zânele, nu aveam cuburi de joacă, dar aveam noroi, după ploaie, cât vedeam cu ochii și toți copiii din stradă coexistam cu el în imaginația noastră, frământându-l și modelându-l sub formă de cub pe care îl presam la mijloc cu degetul să-i facem o adâncitură și-l pocneam de trotuar. Jocul se numea Cucă-Vană. Poate așa l-a făcut și Dumnezeu pe Adam, dintr-o Cucă-Vană. Poate, după ce a creat apa și pământul a vrut să-și umple timpul și neavând altceva a luat o mână de lut, l-a înmuiat cu apă, i-a dat forma unui cub, primul cub, și l-a pocnit de singurătatea pământului. A văzut că singurătatea nu e bună pentru că nu-l aude și nu-l vede nimeni după care și-a extins imaginația, hotărând cum știm din scripturi: Să facem omul după chipul și asemănarea noastră! Cred că dintr-un cub s-a format primul om cum cred că memoria pocnetului îi face pe nou-născuți să vină pe lume plângând. Misterul este că nu știm dacă plâng de dorul primului joc pierdut, de dinaintea cubului, când erau doar fire de praf, simple dar libere de destin sau de frica celui de-al doilea joc început, în care li s-a impus să crească, să se înmulțească și să umple pământul.

Când ești copil ești propriul Dumnezeu, poți să faci un imperiu din câteva pietre și să-l distrugi în orice moment, cu un simplu gest. Te joci cu credințele tale și

te-ncredințezi în totalitate jocului tău. După ce crești și te maturizezi, pietrele imperiale își pierd strălucirea și-s bune numai de călcat în picioare. Așa cum văd eu acum în iepurași doar niște simpatice animăluțe, dar ce strălucitori erau când credeam că-i port în păr nu poate cuprinde nostalgia. Așa-mi spunea bunica în fiecare dimineață când îmi descâlcea părul să-mi împletească codițele.

– Stai cuminte, ai un cuib de iepurași! Iar eu îi ghiceam suspendați în cuiburi verzi din fire de anason, plantă pe care-o avea în grădină baba Liza și al cărei gust mă fascina.

Intram zilnic, vara, în grădina ei unde mă simțeam ca într-un rai. Era plină de tot soiul de pomi fructiferi pe care noi nu-i aveam ca să nu țină umbră arpagicului. Nu aveam voie să merg în casa lor, cam insalubră, dar acolo erau cei trei frați, două fete și-un băiat, cu care mă jucam la stradă, și din curiozitate mai încălcam interdicția. Aveau multe capre care mă distrau, dar cel mai mult îmi plăcea-n podul lor plin cu tot felul de obiecte, unde nu puteai distinge nimic, totul fiind un haos. Urcam toți pe-o scară ruptă de lemn să cotrobăim în grămezile de vechituri și-acum mai țin minte doar un cărucior de copii, alb cu un fel de rulou. Nici bunica nu respecta

regula și mai mergea la Baba Liza cu care-a copilărit, la vorbă, de unde se întorcea cu purici acasă.

– Mamă, iar ai fost la Baba Liza! uite un purice, zicea tata, supărat.

Dar lumea bunicii mele era foarte limitată și avea-n cele patru puncte cardinale biserica, unde sufletul ei apus se ancora între pământ și cer de jos în sus, cimitirul, unde o însoțeam în procesiunea durerilor ei la fiecare mormânt ca un martor al poeziei nescrise despre toate crucile care parcă luau foc în privirea ei imploatoare, școala primară, unde umbra ei mai stă și-acum la poartă pe stâlpul din beton, hrănită din suculele macilor care se-ncăpățânează să crească în acel loc sfânt și casa vecinei unde-și închidea în unele seri unghiul de drum din începuturi și își petrecea puținul timp liber, povestind cu ea despre trecutele șezători, despre sărbători, despre oamenii de vârsta lor care au golit, rând pe rând, cărările ulițelor. O dată pe an, vara, de Sfânta Maria, ieșea din Vinga și mergeam împreună la mănăstirea Radna, acolo unde-i vorbea Maicii Domnului în secret, ceva ce nu prea auzeam, dar știam că-i ceva serios pentru că bunica mea plângea cu mâinile împletite în rozar, plângea frumos și calm. În rest, viața ei se desfășura în curte. Bunica se orienta după casa vecinei. Dimineața, vedea direct din pat dacă este senin după linia galbenă

luminată de soare pe zidul din spatele casei sau, dacă fumul din hornul ei cădea-n curtea noastră, atunci știa că va veni ploaia. Cumva, acea casă era un fel de bornă meteo pentru ea, iar pentru mine singurul loc de evadare unde puteam să fac ce vreau și unde nu mă simțeam singură.

O dată mi-am bătut joc de una din fete că a ieșit la joacă cu afară hainele în care-a dormit, o văzusem de dimineață la geam deoarece nu aveau perdele, ci doar niște hârtii rupte. Atunci m-a certat bunica, să nu mai fac așa, să nu-mi bat joc de nimeni, asta cu atât mai mult că aveam exemplul familiei care trata frumos pe toată lumea, mai puțin mama care altera moralitatea și demnitatea casei și pe care-am suspectat-o de mică că joacă teatru și orice binefacere o face doar din egoism și nevoia de a-și demonstra superioritatea. Și totuși am mai recidivat o dată, când s-a mutat lângă noi o familie de țigani din vale, Valea Țigănească din Vinga, oameni de treabă și foarte curați care-aveau trei copii cuminți, dar pe care îi respingeam. Atunci mi-a ținut mama o lecție falsă de morală ca să dea bine în fața vecinilor, spun așa pentru că și ea este unul dintre rasiștii pe care i-am întâlnit. Dar, din fericire, viața are modele în compensare pentru astfel de antimodele și chei pentru astfel de eliberări. Iar acestea, pentru mine, au fost și sunt oamenii superiori în

mentalitate pe care i-am cunoscut după ce-am început să identific în ce constă superioritatea. Adică, în cuvinte translucide ca iarba crudă, simple și pline de sevă. Oamenii de factura ierbii îmi dau cheile nevăzute ale cunoașterii, prin inducție.

Îmi pare rău să spun asta, dar omul în care am crezut o mare parte din viață, mama mea, încă mai face parte din categoria oamenilor plini de autosuficiență care nu lasă deschisă nicio intrare pentru comunicare și cu toate că a suferit unele transformări în bine, în ultimul timp, nu cred că va citi aceste rânduri, iar dacă vor fi într-o carte, nu cred că o va vedea. Și nu din lașitate, ci pentru că ea este omul care încă minimalizează absolut orice și disprețuiește totul, în afară de bani. Și nu are rost să schimbi părerea nimănui cu prețul pierderii timpului tău. Numai în fața cui te simte și rezonază cu tine are sens să-ți expui sufletul. Dacă i-aș arăta o viitoare carte, mi-aș aminti destinul celorlalte și-aș retrăi momentul când le-a aruncat pe jos, spunându-mi că scrisul este pierdere de vreme. Și, poate n-a greșit, poate mi-am pierdut vremea într-un fel. De când am început să scriu cărți acord zilnic vreo trei ore hârtiei, am o viziune aparte, idealistă, care nu mă ajută să fiu înțeleasă foarte bine de marea majoritate materialistă, nu sunt foarte bine înfiptă în realitate și trăiesc în stările lumii frumoase a poeziei

care nu există, dar îmi îmbogățește universul interior și mă ajută să simt puțin din savoarea libertății, la fel ca și credința. Mi-e foarte limpede, cărțile mele zac pe niște rafturi, la un moment dat vor fi deteriorate și aruncate în groapa de gunoi a memoriei, pentru că nimic nu este veșnic. De fapt când mă vedea că scriu, îmi spunea ironic: Da de ce mai scrii? și-așa nu câștigi nimic din asta! Iasă, ai scris destul! Ea nu știe că scrisul mi-a înlocuit singurătatea și m-a eliberat de anxietate, nu știe că hârtia a fost vesta mea de salvare când apele tristeții îmi invadau camera. Mama are și partea ei de dreptate, n-am câștigat aproape nimic din scris și-am luat bani din casă ca să-mi public cărțile pentru că doream să-mi materializez singurul har, să-mi vizualizez interiorul, așa cum și cel care vede formele ascunse în interiorul unei bucăți de lemn sau a unei crete, chiar dacă nu are bani pentru unelte speciale, ia un cuțit obișnuit și-i dă o formă visului. M-am împăcat cu mama mea. Ea nu știe, n-ar suporta ideea că are vreo vină și că ar trebui să fie iertată. Într-o seară am invitat-o pe-o stradă albastră cu iarbă albastră și cu pomi albaștri, ca și ochii ei. Am stat amândouă, apropiate, pe-o bancă albastră. Era strada mea personală și-am creat-o în onoarea ei. Eram doar noi două într-o zi caldă de paisprezece iulie, ziua mea de naștere, și soarele ne binecuvânta cu o lumină albastră. Acolo i-am spus tot ce m-a durut de-a lungul timpului.

Uimită de tot ce auzea, m-a ascultat cu atenție, nu m-a contrazis, nu m-a mai ironizat așa cum eram obișnuită și la un moment dat mi-a spus că-i pare rău și, cel mai neașteptat, m-a rugat s-o iert. Și m-a rugat să țin cont și de binele pe care mi l-a făcut. Totul a început cu această întrebare: Mai ții minte? Și a fost destul ca să declanșeze în mine un cataclism. A început să-mi spună lucruri pe care le-a făcut din umbră pentru mine, lucruri pe care doar le-am bănuit și pe care am început să le recunosc, falie cu falie, prăbușite una peste alta. Fapte, situații, întâmplări și multe altele pe care nu le-am băgat în seamă, orbită de partea ei negativă. Atunci am plâns de rușine, am plâns pe umărul ei cu lacrimi mari cât boboțele rozarului buniciei mele, și-o nevăzută împărțășanie din mila cerului se așeza blând peste noi. M-a îmbrățișat cu brațele doldora de lumină precum gestul dimineții dezgolitor de beznă și ne-am iertat reciproc. I-am mulțumit pentru sfâșierea viziunii mele întinate. Mi-a mulțumit și ea pentru măsura bucuriei alcătuită din reanimare corzilor iubirii. Strada albastră avea o singură ieșire. Am ieșit împreună de mână, și ce mână caldă are o mamă am simțit doar atunci, când am ieșit și eu din balta neagră și otrăvitoare a orgoliului. Strada albastră s-a risipit treptat dincolo de fereastra bucătăriei unde s-a întâmplat miracolul iertării. După aceea am mai rămas puțin pe canapea, în mirosul de cimbru al sarmalelor pe

care ea le pusese de ceva vreme pe foc. Sarmalele fierbeau încet, cum și eu mă bucuram de moment, încet. Mama era în curte, o auzeam cum mătură, asta fiind una din micile ei bucurii, și deodată mi s-a făcut dor de ea și de privirea ei de pe strada albastră. Am făcut un ceai de vișine, ceaiul ei preferat, l-am pus în două căni și am chemat-o la masa de sub vița de vie, să-l bem împreună. Mi-a vorbit ceva despre vreme, că s-ar putea să vină ploaia, dar eu eram încă sub efectul luminii soarelui albastru și ea nici nu bănuia din ce pricină o privesc cu ochii-nlăcrimați, știind că-mi pun picături în ochi pentru leucomul corneean de care-am scris că sufăr, dar lacrimile erau cele cu care am ieșit de pe strada secretă pe care-am trecut-o împreună, mână-n mână, fără să știe. Nu știe în ce călătorie am fost împreună, și nu va afla, aici pe pământ, niciodată. Nu vreau să afle de ce am luat-o cu mine fără să o întreb. Riscam să nu fi venit. De aceea am ales cea mai simplă cale pentru iertare. Până la urmă iertarea așa iese la suprafață, prin căile cele mai simple, deoarece ea nu depinde de complexitate. Căile ei sunt nevăzute, ele vin ca o reverberație a spiritului. Iertarea este forma cea mai pură de-a recrea lumea în numele frumuseții, iar frumusețea conferă, în extensia iertării, lucirea în ochiul fiecărei zile reflectate în fluidul fiecărei secunde trăite. Și eu am avut nevoie de sentimentul iertării, iar ea m-a așteptat răbdătoare, atâția ani. Iertarea duce spre Simplitate și Împăcare, cele două fe-

restre ale sufletului deschis, prin care lumina poate să intre neumbrită și să umple omul cu radiația genezei, iar el, omul, nici să nu bănuiască ceva atât de înălțător, doar să-și pună întrebarea de ce este fericit instantaneu când privește luna, sau apa, sau iarba. Să nu bănuiască faptul că ele simt și-l răsplătesc cu preaplinul de frumusețe pentru faptul că știe să aprecieze, rezultat al faptului că a evoluat spiritual, învățând să ierte.

Revenind la rasism, acum, gândind cu mintea șlefuită de acei mari prieteni din galeria de aur a memoriei despre care-am scris la începutul confesiunii, rasismul mi se pare un stigmat pe obrazul omenirii, o cicatrice rușinoasă care nu-i ajută să se închidă. Toți suntem ființe printre celelalte ființe asemănătoare cu excepția unor mici diferențe de care se cramponează rasiștii și mai marii lor care au încărcat pământul de doliu de parcă maladiile și sărăcia nu erau destul. Suntem egali în fața virusului care poate ataca sistemul imunitar și-al negrului, și-al galbenului, și-al celor cu sânge așa-zis albastru prin aceleași căi comune și fără deosebire, pentru că virusul nu are minte și nu face diferențe. Un virus este periculos, într-adevăr dar unul fără vină, spre deosebire de om, posesor de discernământ, pe care oricât de minim l-ar avea tot nu-l absolvă de vinovăție în cazuri de violență, ucidere, minciună și tot ce

mai rezultă din degradarea caracterului în detrimentul statutului suprem de-a fi Om. La urma urmei toți avem în noi o doză considerabilă din toate minusurile ome-nești, iar faptul că în unii ele zac în stare latentă nu înseamnă că ele nu există.

Nu cred că s-a născut omul căruia să nu-i fi trecut vreodată prin minte să dorească moartea cuiva. Și, chiar dacă a rămas la stadiul de gând, tot nu ne absolvă de vinovăție și păcat. Chiar dacă avem un îndemn la violență în mesajul biblic cu bătaia care-i ruptă din rai, poate nu știm să-l interpretăm, poate pildele sfinte sunt prezentate prea codificat pentru mintea noastră limitată și bătaia din rai să însemne cu totul altceva, sau poate-i o capcană pentru om, pentru liberul său arbitru. De asta, eu cred într-un Dumnezeu al comunicării și al dialogului. De fapt mă intrigă faptul că trăiesc într-o civilizație a tehnologiei și-a comunicării la standarde înalte într-o lume care și-a creat nevoia modernă de-a se înarma sofisticat spre apărarea omului de către om și nu de animale sau pentru hrană ca omul primitiv, de unde-mi rezultă că, în ciuda evoluției, noi suntem mai prejos ca primii trăitori din peșteri, iar asta reprezintă încă un stigmat și o auto-ofensă adusă noțiunii de umanitate. Faptul că lumea, din punctul de vedere al înarmării se împarte-n două categorii, înarmați-

neînarmați, mă face să cred că o parte se trage din Cain și cealaltă, din Abel.

Detest violența și, spre norocul meu, n-am avut parte de ea, n-am primit bătaie niciodată în afară de o singură amenințare serioasă când eram copil și aveam obiceiul să pun creion chimic în guma de mestecat, s-o fac albastră. Atunci tata a luat o nuia la a cărei simplă vedere am început să plâng că mă doare, convinsă că el nici nu m-ar fi atins. Însă de guma albastră nu m-am lăsat și rupeam vârful de la creionul bunicului cu care-și nota într-un caiet anumite proiecte și evidențe în legătură cu împrumuturile de bani sau cereale pe care le avea de recuperat și tot felul de programări în domeniul agricol, și alte soiuri de contabilități personale. Îl văd și-acum pe bunicul în odaia memoriei cum scoate caietul, cu importanță, din sertarul mesei pe care-o mai păstrez cu toate că s-a învechit și-i roasă de carii, pentru că în acele găuri mici este arhivată respirația bunicului. Era un moment special când se apleca deasupra aceluia caiet de matematică și-ncepea să noteze cu creionul chimic. Îl urmăream curioasă și chiar i-am preluat modelul, iar acum am obiceiul de-a ține o agendă. O verific în fiecare dimineață, știu exact ce am de făcut, tot soiul de probleme zilnice pe care trebuie să le bifez seara ca rezolvate, dar și multe probleme spirituale pe care cred că nu le voi rezolva vreodată. Asta pentru că în ziua-n care mi-am

notat că voi începe să țin post mă ispitește ciocolata și amân postul. Iar ciocolata îmi place foarte mult, de când mă știu. În copilărie mă fascina ciocolata Anca, cu ambalajul ei de culoarea ierbii crude pe care era desenată o fată blondă. Adoram ciocolata Anca.

Țin minte o duminică frumoasă, caldă și liniștită, dar cu gust dulce-amar de ciocolată. Pe la amiază am ieșit la stradă, nu era nici țiipenie de om în afară de baba Marica, vecina noastră mereu tăcută, care mă lăsa să culeg frunze din dudul ei pentru viermii de mătase de la școală, iar mie, văzând-o singură, mi s-a făcut milă și i-am dat o bomboană de ciocolată cu cremă de vișine, cu gândul că-i va face plăcere și-o voi scoate din tristețe. A luat-o fără să schițeze un zâmbet, a primit-o cu un gest banal cum cred că ar fi primit cel mai valoros obiect de pe pământ și a intrat din nou în starea ei, nemișcătoare. Mă tot învârteam în jurul scaunului pe care stătea, dar ea continua să privească-n gol, aveam impresia că nici nu mă vede, și pe mână-i curgea crema de vișine din bomboana topită de căldura soarelui, râulețe subțiri și roșii ca sângele, pe care le urmăream cu un fel de teamă pentru starea ei de muțenie și-ngândurare deoarece era o zi frumoasă și toată lumea trebuia să fie fericită, cum eram eu. Mai târziu mi-am dat seama că sunt zile când nici nu observi soarele din cauza negurii din suflet și-am înțeles-o și pe baba Marica, care avusese cândva un băiat

pe care l-a pierdut, așa cum îmi înțeleg acum mama, care mă înfioară încă din copilărie de câte ori spune cuvântul Carne. Doar două silabe, la urma urmei, dar atât de articulat și tăios le rostește și-acum încât am impresia că sunetul intră în toate fisurile tavanului și-l slăbește mai mult. Ori, tavanul mi-e necesar, am mai spus asta, stau câteodată cu ochii-n el ca pe-o insulă de exil între valuri de întrebări și mă gândesc la călătoria mea pe pământ și nu pe apă, cum ar fi vrut mama, poate și zodiile, fiindcă m-am născut în zodia Racului. Dar eu nu cred în zodii, eu cred în steaua interioară dăruită fiecăruia, de Dumnezeu. De-atâtea ori mi-am pus existența sub semnul lui Poate că, înainte de-a mă fi născut, cred că eu i-am indus mamei ceea ce mai târziu am condamnat. Altădată pun pe hârtie multe, dar nu chiar tot, pentru că sunt stări care nu se pot exprima în cuvinte cum ar fi întâlnirea a doi oameni cu inimile înrămate în îmbrățișarea celor patru mâini, patru puncte cardinale neidentificabile spre înălțimea lumii, cel mai sensibil și tainic subiect care nu trebuie atins cu vreo literă ca să nu-i stârnim dezvrăjirea, să nu-i alterăm lumina cu umbrele noastre curioase ca niște extensii ale nesocotinței, că orice-ai încerca să scrii despre dragoste nu reușești să-i descrii esența, nu există cuvinte pentru a descrie marile esențe, nu se poate încorseta în cuvinte o magie așa cum nu poți captura o nălucă dintr-un vis. Decât să scriu despre dragoste mai degrabă

aș pune o respirație într-o sticlă, aș sigila-o și i-aș da drumul pe apă ca naufragiații, pentru că iubirea este eternul naufragiu nefericit al iluziei de fericire. Dar, cum și aceasta ar avea aceeași soartă, iar sticla ar lăsa doar o urmă de răsfirare ca dâra unei plute care se depărtează încet și sigur spre propriul deznodământ, undeva la urma-urmei, și-ar ajunge în același spațiu comun și necunoscut, adică într-o anticameră a eternității unde se egalizează toate cele pământești și unde-ar fi ajuns și pasărea născută din duhul omului înainte de moarte așa cum spuneam că aș fi făcut dacă eram Dumnezeu, nu are niciun rost să încerc asta, și nu am cum să desenez culoarea unui vis care-a locuit în mine un timp și-acum nu știu pe ce tărâmurii colorează arbori cu somnul meu.

Și, Doamne, chiar dacă marginile mele sunt limitate le țin deschise tuturor revărsărilor și cred că fiecare următoare zi poate deșteleni și cea mai mare dezamăgire și s-o transforme într-un gheizer de fericire și mai cred că poți construi arcade care să unească punctul prezent cu unul învechit și neconsumat așa cum s-a întâmplat anul acesta, când fosta mea dirigintă mi-a dat o carte cu dedicație pentru premiera din clasa a cincea la care nu am participat și pe care a păstrat-o pentru mine patru zeci de ani în bibliotecă, patruzeci de ani pentru o restituire atât de luminoasă, patruzeci de ani, vreme în care

sunetul clopoțelului s-a pierdut în zgomotul acoperitor al lumii ca fumul unui foc de toamnă la Vinga, și mai cred că există o liniște deasupra tuturor zgomotelor, un arbore care-nverzește la nesfârșit deasupra tuturor arborilor, și-un sens deasupra tuturor pierderilor, așa cum cred că nu degeaba ai renunțat să plutești de unul singur în Marea Liniște dinaintea primului cuvânt, cuvântul acela care te-a trezit și pe tine din însingurare și câteodată privesc cerul tău și tac deși multe te-aș întreba, dar tu nu te arăți că retina mea este străină de sfințenie, însă va veni timpul să te cunosc și să-ți spun ce sper că știi, să fim amândoi față-n față, deschiși de la egal la egal pentru dialog, și să te întreb de ce inima oricât s-ar zbate să fie de dreaptă ai orientat-o puțin spre stânga, și de ce-ai lăsat-o pe Eva să mănânce mărul acela care ne-a rămas în gât, tuturor, până la sfârșitul veacurilor, mult mai greu pentru noi mamele, când observăm că le cresc copiilor noștri fire albe de păr, de ce unii copii trebuie să se joace prea mult așteptând ora mesei pe când alții trebuie să mănânce mai mult decât s-ar juca, și de ce-ai lăsat să se cizeleze lacrima din propria noastră apă, și de ce trebuie să suferim din cauza păcatelor părinților noștri pe care le preluăm fără dreptul de-a refuza, fără dreptul de-a alege, pe care le moștenim fără vină, în afară de faptul că suntem simpli descendenți și de ce omul trebuie să aștepte a doua ta venire între îngrădituri și frig, și

întuneric, și de ce-ai lăsat blestem oamenilor de-a trăi în nesiguranță, în gravitația lui De ce?, când totul putea să fie fără semnul întrebării, singurul semn fix, semn lăsat de tine pe pământ ca un cârlig pe cât de sigur pe-atât de nesigur, iar răspunsurile tale aș dori să fie pe măsura așteptărilor mele, adică foarte simple și evidente ca niște ouă de Paști puse la vedere într-o iarbă unde să le descopăr ușor, așa cum mi le pregătea bunica în iarba din curtea casei, și să primesc toate răspunsurile prin revelație, cu alte simțuri, în cea mai vindecătoare strălucire, dar întâlnirea noastră sper să aibă loc cât mai târziu pentru că mai vreau să mă plimb în parcuri, mai vreau să privesc apa unui lac, că acum știu cum trebuie privit luciul apei, în adorație și mult mai adânc, ca pe tine însuși în venele tale și nu doar la suprafață, ca să-ți admiri chipul ca-ntr-o oglindă, și mai vreau să culeg mentă din grădină pentru ceaiul mamei, care-acum mă iubește așa cum își iubește bastonul, noul obiect care-i dă susținere și, nu demult, într-o seară, m-a surprins spunându-mi că pe cer este o lună frumoasă. Mama mea a descoperit frumusețea lunii, în sfârșit. Acum e mult mai sensibilă și mai bună, a început să descopere simplitatea și lucrurile frumoase din jur, ca rezultat al conștientizării laturii spirituale, datorată lecturii de poezie din ultimii ani. Pentru că poezia schimbă lumea în bine, vindecă sufletul printr-o terapie miraculoasă care acționează în

regres spre trecutul dureros, îmbălsămându-l în cuvinte așa cum am simțit și eu pe pielea mea și adeseori mă învinovățesc că nu m-am apropiat de poezie și de biserică mai devreme că mi-aș fi înțeles mai demult mama și modelul ei incompatibil rolului suprem al femeii, din cauza încâlcirii haotice a vremii copilăriei în al cărei nod a rămas blocată pentru totdeauna, cauză care i-a afectat sufletul și i-a preluat controlul vieții. Și, revenind, mai vreau să urmăresc, vara, pe cerul albastru, dâra albă de avion care mă duce întotdeauna cu gândul la Enkidu din epopeea lui Ghilghamesh, fără să știu de ce în afară de faptul că mă simt fericită și liberă, și mai vreau să merg la mare, și mai stă în picioare, la Vinga, castanul pe sub care treceam de mână cu bunica în drum spre școală și pe care nu l-am revăzut de aproape, că eu merg numai pe grabă în satul meu, și încă mai sper să-mi crească în curte floarea de păpădie pe care-am suflat-o într-un vis până la Vinga, pentru că ea există cu siguranță dacă am visat-o, și mai trăiește omul care trebuie să mă întâlnească înfometat, să-i dau o bucată de pâine spre a nu știu câta răscumpărare a păcatului, iar eu să-i fiu recunoscătoare pentru acest prilej de-a mă mai curăța de ruine, și mai trebuie să crească fetița din vecini cu care mă identific și pentru care instalez ghirlandele colorate de crăciun în spatele casei, și cred că mai există-n parcul din curtea mea, pietricica albă, plată, pe care-o puneam

bunica între geamuri, noaptea ca să aibe aer și pe care încă o mai caut cum și pe omul pe care nu l-am întâlnit decât în cărțile de povești, omul acela pregătit pentru fiecare și pe care nu-l vedem decât o dată-n viață, trimis ca model că se poate, că noi avem nevoie de ceva palpabil, de dovezi, ca să credem cu toată ființa în tine, omul acela cu pielea cea mai curată de-i poți vedea fluidul, și care să mă trezească din opacitatea care mă urmărește ca un fel de umbra a doua, și să mă căiesc că nu-s pe măsura lui și-a multor alte semne, și să-ncep alte eforturi de-a fi mai bună, iar tu să nu-mi dai timp să nu fiu bună, că eu trec pe drumul cântător al vieții tulburându-l cu ruperi de ritm și sunete nepotrivite și, poate, mă vei ajuta să găsesc într-o zi, în cireșul pe care l-am de la Vinga, ramura din care ticăie fericirea și-mi inundă curtea, fericire pe care-o aud numai când încep ziua minunându-mă de simplitatea frumoasă a dimineții, de măreția ferestrei în al cărei pătrat lumina decupează doar pentru mine un fragment din marele univers, dar toate acestea nu durează mult. Atât de puțin durează, că eu fug să-mi fac cafeaua și nu mai am vreme de minuni, și mai vreau să fac plăcinte cu nuci din nucul sădit acum de Felix, cel care are nevoie de rugăciunile mele așa cum și eu am avut nevoie de el când mă aflam în prăpastia infernului interior și mă căzneau să urc la lumină pentru că el mă aștepta acolo sus ca un far, fără să știe că eram deodată

prezentă în preajma lui nu dintr-o altă încăpere, ci dintr-o afundătură în care el îmi aruncase funia salvării prin simplul fapt că există în viața mea, iar rugăciunile mele nu le-aude pentru că eu te chem numai după ce aud că închide poarta, deoarece știi că mă rog ție pe ascuns că nu-s atât de înaltă-n credință ca oamenii care te slăvesc în public și-s considerați anormali de noi, majoritatea, care stabilim normalitatea atât de răsturnabilă. Așa cum este răsturnabil și tot ce-am scris aici că totul s-a depărtat și a trecut în arhivele timpului și dacă, printr-o minune, întâmplările s-ar mai repeta n-aș mai fi eu partenerul de altădată pentru că orice ajun de călătorie se încarcă cu spiritul călătorului său, iar eu acum altă stare de spirit. Pentru că știi că viața nu e lungă sau scurtă, nici ușoară sau grea, ci plină sau goală în raport cu trăirile celui care-o locuiește. Depinde spre ce privești și cum privești lumea între cei doi poli ai gândirii, adevăr și eroare, deoarece sunt anumite unghiuri în care adevărul poate fi acoperit de eroare și invers, iar toate aceste puncte de vedere fac din rotundul pământului cel mai mare cerc vicios în care ne desfășurăm viețuirea. Prin urmare, e greu de spus dacă alții sunt vinovați de anumite distorsiuni din biografia noastră sau dacă noi ne suntem vinovați din cauza puterii noastre de percepție în raport cu ceilalți. Eu cred că orice vină se află întotdeauna undeva la mijloc, ne orbitează după principiile atomului

care, după cum spune știința, stă la baza tuturor celor văzute și nevăzute și toată puterea ei depinde de noi, de câtă energie îi alocăm. Mă întreb, dacă ar fi să reiau povestea, cum aș scrie? Tot la persoana întâi sau la a treia? M-aș accepta și expune sau m-aș renega și ascunde? Și dacă viața este un laborator de purificare unde fiecare om are propria lui rețetă? Pentru că eu cred că tot ce trăim este un pelerinaj de simptome ca o antiteză a renașterii vindecătoare, dar permanent ne scapă esențialul din orice lucru așa cum ne scapă substanța moleculară din compoziția unui medicament. Cu toate acestea chiar dacă avem simptome și rețete diferite e de ajuns să mă uit în ochii oricărui om și să mă regăsesc puțin în el.

Și totuși Doamne, poate n-ar trebui să se afle ce-am desprins din suflet, pagini de amintiri pe pagini de hârtie și, mai mult, devoalarea ființei netrezite la timp a mamei, și nu pentru că i-am fost fiică, ci pentru că mi-ai dat pe calea vieții acest munte întrupat în om, munte care cred că nu-i lipsește nimănui, într-un fel sau altul, ca o piatră de poticnire, dar în cazul meu muntele a fost mai greu nu pentru că a fost rece și înzăpezit, ci pentru că a purtat locul sfânt în care m-ai modelat înainte de naștere și pe care-aș fi vrut să-l colorez cu umbra mea, și mi-ai dat ca mângâiere de mamă aceste brațe înghețate de sângele rece al inimii acoperită cu gluga moștenită din memoria

iernilor rusești, iar eu iubesc soarele și seninătatea, și poate n-ar fi onest să îmi proclam frustrarea, pentru că în timp m-am resemnat și aproape că nu mai are importanță tot ce-am trăit datorită trecerii timpului în favoarea obișnuinței, cu atât mai mult acum când și ultimele fire de resentiment s-au destrămat într-un minut, nu demult, când mama s-a îmbolnăvit și doctorița mi-a spus sec și ultraprofesional că aceasta poate-i începutul, dar n-a mai dus la sfârșit propoziția lăsându-mi în mâinile goale și nepregătite punctele de suspensie, alunecoase ca mingile magicianului. De-atunci, eu trebuie să fiu foarte atentă cu trinitatea acelor puncte, să nu-mi scape vreunul că le voi pierde ușor și pe celelalte două și-odată cu ele și prezența muntelui pe care în trecut l-am privat de sentimente pentru că nu le recunoștea, dar pe care l-am adoptat în timp, metru cu metru, descoperindu-i toate fețele pe măsură ce-am urcat în spirit, dându-mi seama că trebuie să-i vorbesc unui munte pe limba muntelui, așa cum unui copil trebuie să-i vorbesc pe limba copilului dacă vreau să fiu înțeleasă și, într-o zi, când am găsit neașteptata floare de colț ca o recompensă a așteptării mele, mi-am dat seama că orice munte, oricât de rece ar iriza, are o latură spre răsărit, deschisă spre soare, sentimentală datorită stropului de iubire prezent în absolut orice și care poate să crească un izvor și dintr-o inimă împietrită numai dacă cineva dorește asta și-ncepe

cu răbdare să se apropie și să-i demonteze cu delicatețe, rând pe rând, pietrele zidirii. Ori poate-ar fi mai bine să reduc la esență tot ce-am scris, să rezum totul într-un singur punct, să reconfigurez această fațetă a trecutului într-un fir de nisip pe care să-l aleg la întâmplare, așa cum a fost și scrierea acestei cărți, și să-l arunc într-o apă curgătoare să se curețe de rău, sau dă-mi un semn dacă e bine să citească cineva ce-am scris pe aceste hârtii, mai mult cu sufletul decât cu mintea, așa cum mi-ai dat semne și-n alte dăți când eram în dilemă și nu ține cont de faptul că te rătăcesc deseori printre obiecte și lucruri mărunte. Și mâine dimineață, dacă îngădui să mă trezesc, aceasta să fie răspunsul că mi-ai parcurs rândurile așa cum și eu am parcurs memorarea, și faptul că te-am convins că asta reprezintă în mare parte ce-am filtrat din viață prin clepsidra inimii, și că-mi mai dai zile aici pe pământ până ne vom întâlni la masa ta de lumină, și chiar dacă abuzez de mila ta, să nu mă lași până atunci să nu-mi mai pun întrebări, și dacă mi-ai pune tu o întrebare, aceea pe care n-am întâlnit-o aici pe pământ, cea mai frumoasă întrebare, întrebarea urcătoare de sus în jos, eu mă voi preface în cel mai mare semn de exclamare cu o gură care va striga fericită: M-a iubit! atât de mult m-a socotit încât m-a nesocotit! am vrut să-i cunosc rostul prea devreme, când nu l-aș fi înțeles! nu m-a lăsat până la urmă să cred că nimicul e firesc! a

înțeles devreme al meu pustiu și nu m-a lăsat niciodată să spun Prea târziu!

S-a făcut dimineață. Privesc în preajmă și caut să înțeleg. Știu că mă iubești, Doamne! Și încă nu-i Târziul târziu!

Dincolo de ușă, lumina tăiată în albastru a decapitat întunericul și noaptea s-a risipit. E o dimineață înaltă și limpede. Privesc spre fereastră, prin ea, dincolo de ea. Îl văd pe Felix precipitat. Iar nu-și găsește cheile de la mașină. Oh, întotdeauna le iau de pe măsura unde le lasă el seara și le pun într-un cuier.

– Mamă, iar mi-ai luat cheile! Ți-am spus de-atâtea ori să le lași unde mi le pun eu! îmi spune pe bună dreptate morocănos. Și totuși, zâmbește...

E dimineață de-a binelea. Știu că mă iubești, Doamne! Și încă nu-i Târziul târziu!